

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Ha most nem - mikor?

Valami hiányzik bennünk, zsidókban. Nem lehet ezt egészen precizen megmagyarázni, mert sok mindent kellene előbb tisztán látni. Viszont nem állhatunk azon az állásponton, hogy mindent megérteni, annyit jelent, mint megbocsájtani. Nem értjük és ezért nem bocsájtjuk meg azt, hogy nem voltunk soha a magunk érdekeinek szószólói. Egy kissé önzően és csak önmagunk kis érdekeire voltunk tekintettel, miközben elfelejtettük, hogy vannak nagy kollektív zsidó érdekek is, amelyek kiépítése: életérdekeink. Nem tettük ezt, mert nagyon jól esett nekünk az asszimiláció langyos hinarja, amely látszatra szíriánahangos invitációjával valami „megoldást” csillogtatott felénk és a végén kiderült: hogy lidércfény volt csupán. Ami pedig a vezetőket illeti, ott is „merkantil” felfogásunk egész mívolta nyilatkozott meg. Ha valaki gyárában, üzletében eredményesen dolgozott önönvagyonának sikeres gyarapításán, akkor rögtön magunk fölé emeltük és boldogak voltunk, ha volt szíves zsidó ügyekkel „bibelődni.” Rabbijaink pedig eléggé tartották a konzervációt vallási alapon, s nem vették észre, hogy egy olyan minden kategóriát meghazudtoló „valamilyenség”-nek, mint a zsidó, több kell, mint folytonos ostromlás és nem vették észre, hogy a jövőért is kell valamit alkotni.

Amikor szépen süt a nap, akkor a hegyoldalon nyugodtan letelező nyáj azt sem tudja, merre jár a kolompós. De ha beborul az ég és vihar közeledik, akkor a vezérürü nagy kolompjával az élre áll és rohannak a biztos karamba, hogy megmeneküljenek a villámcsapástól és a vihartól. Ez az egyszerű ösztön egyes emberi kategóriáknál, népeknél szintén kifejlődött. Vannak „nyájnépek”, amelyek minden gondolkodás nélkül rábizák magukat a főkolomposokra, mégha szakadékba is viszi őket. Az ismert Herden-volk legjobb példa erre. De viszont mi zsidók ezzel az erénnyel nem büszkélkedhetünk. Mi épen az ellenkezője vagyunk ennek a meghatározásnak. Mi tulságosan „individualisták” vagyunk. Vagy, ha úgy tetszik: önzőek. Azt hittük, mi az „okos” nép, hogyha egyénileg intézzük kis körben mozgó ügyeinket, existenciánkat, egyéb magánügyeinket, akkor nicsenek kollektív népi érdekek. A kisember nem akart tudni a nagy összefogásról, „mi hasznom volna belőle” — címén, a gazdagok pedig „én majd csak elintézem” jelszóval ültek kényelmes bőrteljükben. Most kiderült néhány ország zsidóságánál, hogy egyszerre lendültek ki helyükről azok, akik a gyalupad mellett álltak azokkal, akik kényelmesen szivarozva nézték derűsen a „Comptoir” nagyablakán keresztül a világot.

Jött a vihar és a nyáj eszeveszetten vette észre, hogy a szakadék szélén áll. A vezérek valahol hátul kullognak és minden

erővel azon igyekeznek, hogy a kolompot lerázzák magukról. Kiderült róluk, hogy csak derűs időkben tudtak vezetők lenni, de mikor baj van, ők is a fejtvesztettek közé állnak.

Mi a teendő? Sürgősen, az idők szavát megértően olyan vezetőket kell a zsidóságnak magaföle állítani, akik hivatottak a vezetésre. Új életet kell önteni a kissé merev hitközségekbe, amelyek egy állam-csökevény utolsó megnyilvánulásai. Életet kell lehelni beléjük, hogy igazi népközösségek módjára összefogják az összsidóságot. Mintha halvány derengést jelentene az erdélyi legnagyobb ortodox hitközségének közgyűlésén megnyilvánult az a közóhaj, ami az átrétegződésnek hitközségi feladattá való tevésében mutatkozott. Tehát már ott tartunk, hogy a való élettől ennyire számot vet egy hitközség. Aminthogy az adottságokkal való teljes számítás jelent az is, hogy tiz zsidó fiatalembernek Palesztinába való kijuttatá-

sához ad pénzt és lehetőséget ugyancsak a nagyváradi ortodox hitközség. Ezek csak szimptomák, amelyek a jobb jövő eljöveteleinek konturjait sejtetik.

Mindég nagyobb és nagyobb kell legyen az akciórádiusa egy-egy hitközségnek. És az Irodák sem lehetnek kicsinyes ellentétek „peser” hirdetői, hanem a zsidó összefogás végvárai. Ma le kell dőljenek a praktikus munka idején azok az ellentétek, amelyek frakciókká súlyosították a zsidó közösséget. A felhők elég komoran közelednek. Már egy-egy villámcsapás is látszik. Existenciák hullanak a porba. A „karám”, amely nem lehet más, mint Palesztina, a zsidó tömegek egyrésztének menedéket ad. Legyen bennünk nyájösztön és keressük meg mihamarabb azokat, akiket vezetőül magunk fölé választunk. Nem dekorumnak, hanem igazi vezéreknek, akik megértik az idők parancsoló szavát. Ne várjunk segítséget sehonnan. Im en ani li, mi li, im lo achsáv, emataj, ha nem magamért, akkor ki érettem és ha nem most, akkor mikor? ... Csakhogy napjainkban az egyesszámtól ugy kell érteni, hogy ez az összsidóságra vonatkozik és parancsolóan vetődik fel a kérdés: ha nem most, akkor mikor van az összefogásnak ideje?

Viharos Hitler-ellenes demonstrációk Londonban

London. — A napokban több ízben voltak nemzeti szocialista ellenes tüntetések az angol fővárosban. A Baldwin-alap bizottsága régebben elhatározta, hogy egy náci-ellenes filmet fog készíttetni, amely filmnek most van az első előadása. A film premierjén az angol arisztokrácia nagy számban vett részt Lord Baldwin-nal az élén. Sok száz ifju, antihitlerista röpiratokat osztogatott a mozi előtt és Baldwin a film bemu-

latása előtt beszédet tartott, amelyben a német zsidók szenvedéseit ecsetelte megrázó szavakkal. Előadás közben egy német úgynök közbeszólt Németország érdekében, mire a tömeg megtámadta és súlyosan bántalmazta. Ezután Baldwint éltették sokáig és kórusban kiáltották: „le a gyilkosokkal”. Előadás után nagy tömeg gyűlt össze a német nagykövetség előtt és hevesen tüntetett a német rezsim ellen.

A zsidó világkongresszus a danzigi zsidóságért

Genfben jelentik: A Népszövetség hármass bizottsága, amely a danzigi kérdésben illetékes, újból összeült, de nem hozott semmilyen határozatot a danzigi zsidók ügyében. Dr. Nahum Goldmann felkereste Sandler svéd külügyminisztert, aki a népszövetségi tanács jelenlegi elnöke és a hármass bizottságnak is tagja. Sandler többek között kijelentette, hogy ellene van annak a javaslatnak, amely a jogügyi bizottság kinevezé-

sét kéri annak tisztázására, hogy a danzigi szenátus a nürnbergi fajtörvények bevezetésével megszegte-e a szabad állam alkotmányát, vagy sem. Goldmann ezután Spaak belga külügyminiszterrel tanácskozott a menekültek ügyében. A zsidó világkongresszus azon fáradozik, hogy végleges döntést harcoljon ki a Népszövetségnél a danzigi kérdésben. Egy ilyen döntés megakadályozhatná a danzigi zsidók teljes kiűzését.

A lengyel zsidóság tiltakozik az antiszemitizmus ellen

Varsó. — Hetek óta erőteljes akció folyik a lengyelországi kisebb zsidó lakta városokban, amely arra irányul, hogy a zsidó üzleteket jelekkel lássák el a bojkott érdekében. Ratman Cohn vezetésével, aki a lengyelországi zsidó kiskereskedők elnöke, egy delegáció kereste fel a belügyminiszteriumot és kérték az őket fogadó Nacelnik Sokolowsky államtitkárt, hogy ne engedje meg

ezt az akciót, mert ez nagy ártalmára van a kereskedelemnek, csökkenti a forgalmat és lehetetlenné teszi a zsidó kereskedők ezreinek, hogy eleget tegyenek adófizetési kötelezettségüknek. Az államtitkár szívélyesen fogadta a delegációt és ígéretet tett arra, hogy erélyesen fog intézkedni, hogy ez az anomália megszűnjön és a hatóságok védelmet nyújtsanak. Ugyancsak a napokban tár-

Megszüntek a kitérések —

Budapest

Van valami isteni és fátumszerű abban, hogy amikor a zsidóság egyrésze legjobban akar menekülni zsidóságától, akkor nem rab-bik jajsza, nem az elhunyt szülők sirja, nem a tradíció tartja vissza őket, hanem a kényszer, kormányok és rendszerek tilalom-fája, amely nem engedi őket tömegesen „emigrálni” a zsidóságból és elmenekülni a sors elől, amelynek kérlelhetetlen vaskövet-kezetességű törvényei vannak. Nem tagad-juk, hogy fetételeztük a német zsidóság egy tekintélyes részéről, hogyha engedte volna őket a nemzeti szocialista rezsim, akkor tizez-revel — talán százezerrel — hagyták vol-na el zsidóságukat. De nem teheték. Ahogy nem tehetik a budapesti zsidók sem, akik közül pánikszerűen menekültek el ezek — céltalanul és mindhiába.

Fantasztikus számok keringtek a leve-gőben a zsidó kitérésekről, ezért utána ér-deklódtunk és Budapestről megbízható hely-ről megtudtuk, hogy összesen 4460 zsidó egyén keresztelkedett ki Magyarországon. A pesti hitközségnél 2600-an, Budán ezren, a magyar főváros többi hitközségeiben 340-en és a vidéki hitközségeknél 520-an. Tehát 1938-ban a magyarországi zsidóság egy szá-zaléka keresztelkedett ki.

Az új zsidótörvény betérésének el-ső következménye az volt, hogy a kitérések egycsapásra megszűntek. Az a jólismert kép a rabbinátusok előtt ácsorgó tömegekkel: nincsen többé. A frissen kitérték között való-ságos konsternációt, pánikot okozott a zsidó-törvény javaslatának indokolása.

A budai rabbi hivatalban megjelent egy előkelő állású köztisztviselő, aki két hónap-pal ezelőtt hagyta el ősei hitét. A főrabbi kérdésére ezeket mondotta:

— Zsidóból vissza akarok térni izraeli-tának.

Ilyen „keserű” csalódás éri azokat, akik menekülni akarnak egy kötelekből, amely-ből szabadulni nem lehet. Nem lehet, mert

nem engedik. És jó, hogy nem engedik, mert a zsidó sorsot vállalni kell — akár akarják egyesek, akár nem.

A kis hűdékes Rosenbaum Róbert és Roosevelt elnök

Minden év novemberében ünneplik az amerikai „Thanks giving” ünnepét, amely a legjellegzetesebb ünnep, minden amerikai ün-nep között. Ezt az ünnepet az első amerikai telepések, a „pilgrim fathers” alapították és ez a hálaadó ünnep a Mindenhatónak szól, aki ép tagokkal és egészségben átvészeltte őket az Újvilág áldott partjaira.

Roosevelt elnök, aki hűségesen ragasz-kodik a tradícióhoz, évről-évre nagy ünne-péggel üli meg a hálaadás emléknapját. Né-hány éve ezt az időszakot Warm Springsben tölti az elnök, amelynek jótékony forrásivzei kevés enyhülést nyújtanak azoknak a sze-rencsétleneknek, akik — mint maga az elnök — a rettenetes gyermekparalízis áldozatai. Warm Springs iránt való hálából, Roosevelt elnök hatalmas telepet alapított ott, melyen ezernyi szenvedő gyülekezik össze. Roose-welt elnök azon a nézeten van, hogy ez a testi fogyatkozás a legkevésbé sem szolgál-hat okul arra, hogy feketén lássák a világot. Az elnök renkiüli energiája itt erősebben megnyilatkozik, mint bárhol másutt. Sehol sem olyan vig, olyan elbájoló és közvetlen az elnök, mint éppen itt. Ebben az évben is, — szokás szerint — Roosevelt tradicionális ebédet adott, amelyen résztvevett családjának több tagja, de annak a nagyobb családnak a tagjai is, melyet közös szünetes fog ösz-sze az Egyesült Államok elnökével. Az elnök jobbán a felesége ült, balján egy tizenégy éves, féloldali hűdékes fiucska, a sok-sok ezernyi közül egyik kis sorstársa.

Rosenbaum Robert a neve a kis fiúnak s Roosevelt jóleső elégtétellel említette, hogy a véletlen ezt a kis zsidófiút szemelte ki arra, hogy a tradicionális pulyka felszelete-lésében neki segítségére legyen. A pulyka felszeletezése közben érkezett egy sürgöny Eddie Cantortól, a híres zsidó színművésztől és Roosevelt mosolyogva olvasta fel annak tartalmát:

— Boldog Thank-giving ünnepet. Boldog vagyok, hogy olyan országban élhetek, amelyben a kormány vezetői, ha asztalhoz ülnek, pulykát szabadhatnak.

Ezek után a jelenlevő nyomorék gyer-mekek együtt énekeltek az elnökkel. Ez az

ének tragikus hangzást adott volna, ha nem ve-gyíti bele az elnök a maga csodálatos egyé-ni varázsát. Ezek a hűdékes gyermekek és felnőttek egymás között „polios”-nak neve-zik magukat. Roosevelt, miközben csengő hangon végezte a karéneket, jobb kezével a felesége, bal kezével pedig a zsidó Rosenbaum Róbert kezét szorongatta... A nagy zsidó tragédiában szerencse még, hogy ilyen férfiak is vezetnek a világot, mint a csupaszív Roosevelt elnök, aki egy 130 millió lakosságú gazdag és nagy ország elnöke...

Megható történet, az emberi

lélekről...

Egy biharmegyei községbeli zsidó mon-dotta el nekünk az alábbi kis történetet, amely olyan, mint egy gyógybalzsam arra az irtózatosságra, amelyet a zsidó lelken ütnek, nap mint nap.

Huszonöt évvel ezelőtt elvándorolt eb-ből a községből egy szegény parasztcsalád Amerikában. Ott élnek azóta, egy kis jólétre tettek szert és most is folyton fenntartják a kapcsolatot a falubeli családokkal. Innen is mennek levelek, onnan is hozza őket a posta több mint negyedszázad óta. Néhány nappal ezelőtt azt írja ez a magyar paraszt család kérgeskezű, de vajszívű családfője Ameriká-ból, hogy az újságokból arról értesültek, mi-szerint errefelé megenehezült az idők járása a zsidók felett. Sok bajban van részük, úgy ol-vasták az újságokban és nehezen tudnak állampolgárok lenni, meg a kenyeret is ne-hezen keresik, mert minduntalan akadályok-ba ütköznek.

— Hogy vannak hát a Grünék? — kér-di a jóember. A Grünék, akiknek már ötven éve kocsmájuk van a községben és most biz-tosan ők is érzik az idők szelét. Ha valóban nem megy jól nekik s ki akarnak vándorolni, mondják meg nekik, hogy „küldünk mi neked egy affidavit”-et, ami bevándorlási enge-délyt jelent s akkor kijöhetnek valamennyien ide hozzánk az Egyesült Államokba, ahol a jó Roosevelt elnök és az amerikai nép szive-sen látja az elűzötteket, a szerencsétleneket. Csak irjanak és küldik a Grünéknek a be-vándorlási engedélyt.

Igy emlékeznek negyedszázad után is a „kiszípolyozó, uzsorás, pálinkamérő, népbu-tító” zsidóra. Maga mellett akarja látni és tudni a magyar paraszt. Segíteni akar neki. Még akkor is, ha nem kéri rá. De ez a magyar paraszt egészséges ösztöne és jószí-

SALOM ASCH:

A megváltó fűtty

Ott fekszik a fünek harmattól nedves-zöld ten-gerében és legelteti a báránnyokat, melyeket atyja gondjaira bízott.

Mindenki a lengyel nevén Jasziék-nek szólítja: hogy zsidóul hogyan hívják, azt maga sem tudja, mert még sohasem szólították fel a Tóra elé.

Mindenki tudja róla, hogy olyan tudatlan, mint egy paraszt. Izsák, a tejkereskedő már egé-szen bánatba esett miatta: ez a fiú még kadist sem fog tudni mondani, ha ő egyszer meghal. És csak, hogy a lelkiismeretén könnyítsen, fogadott melléje tanítót a városból.

A tanító réngeteg fáradságot pazarol a fiúra, minden szót százszor is emlékeztetbe vés, de ő oda sem hallgat, mintha a tanító nem is neki szólna és sehogy sem akarja megérteni, hogy a komec-olefet o-nak kell olvasni.

— Kár a vesződségért ezzel a tökfilkóval, — mondja a tanító és megcsóválja a fejét. Az anya pedig kétségbeesett tekintettel néz a fiára és sóhajt hozzá.

Imádságos könyvet nem is adnak a kezébe, Imádkozni? Hogy ő, Jasziék imádkozzék? Mi köze is volna neki ehhez? Csak a jó Istent gyalázná

meg vele, ha Jasziék a „Semá Jiszroel” imát elmon-daná.

De azért Jasziék mégis megérti az Istent, a maga esze szerint és mégis megérti őt a maga szí-vével.

És ő meglátja az Istent, akárhová is tekint. Meglátja őt ott is, ahol a csendes víz a zöld parttal mormogva közli titkait. És ha egy szomorú fehér messziről idevonult és szélterpeszkedik az égen, ak-kor őt átjárja valami érzés, valami akarat és vá-gyódás fogja el valami után...

Vagy ha zivatar jön el égzengéssel és villám-fénnyel... Vagy ha megnyílnak az ég csatornái... Vagy ha eső előtt nyomasztó hőség fullasztó sulya nehezedik a falura... Vagy mikor az öreg Macse-ket kihúzták a gépfűrész alól és sebzett lábáról csurgott a vér... Ilyen pillanatokban éri ő meg az Istent! És az ő Istene nem az égen lakozik. Nem is kell éf felé emelni a tekintetünket, hogy meg-lássuk az Istent! Nem, ő úgy érzi, hogy Isten va-lahol a távolabbi városban lakik, ugyanabban a városban, ahol a falucska földesura és a többi her-cegek és grófok laknak. És ezek a nagyurak vala-mennyien csak Istennek szolgái, éppen úgy, aho-gyan Stach és Vojtek cselédei annak a földesur-nak, aki az egész falu.

De ő, vajjon hogyan juthatna ő az Istenhez?

„Él melech neemon” — a tanító éppen az imá-dságos könyvek ezeket a szavait próbálja belevetni a fejébe. De Jasziék azt hiszi, hogy ez valamilyen varázsmondás, melyet el kell mondania és nyom-ban bendedik őt Istennek ragyogó palotájába...

Isten számára azonban egészen sajtárszerű és más imádsága van neki. Az ő imájának nincsenek szavai, az ott nő a szive belsejében, egészen addig, amíg teljesen betölti a szívet s végül egy ujjongó fűttynek a hangjában robban ki szívéből.

Ha imádkozni akar, olyankor két ujját bete-szi a szájába, az ajkait összecsuicsorítja, utat nyit a kiszabaduló levegőnek és imádsága bezenge az egész erdőt.

És Isten megérti az imádságát.

Ő pedig csak olyankor fűttyül, ha szükségét érzi, hogy Istenhez küldje fűttyét, ha úgy érzi, hogy okvetlenül szüksége van erre a fűttyülésre...

És úgy képzei, hogy Isten valahol messze, na-gyon messze, kinyújtózza fekszik egy illatos me-zőn, meghallja az ő fűttyiszavát és örömet találja benne...

De nemcsak egyedül ő szokott így imádkozni! Ő tudja, hogy a többiek is így imádkoznak. Ha Nosszik, a falu kutyája hirtelen égne emeli az or-rát, megcsóválja a farkát, olyankor ő azt mondja, hogy Nosszik imádkozik. És ha a fehér tehén este hazatér a mezőről, nedves nyelvével kilógatja és el-nyújtott szomorú hangon azt mondja, „muu”.

ve nem a sváb Meizler képviselők, a Tassler-Fangler-Heinrich-Wolf magyarsága. Hanem az igazié, amely nem antiszemita, nem rossz és nem kenyéririgy. Ilyen a román paraszt és is ilyen a magyar is. Csak a német tud gyűlölködni, más minden mesterséges uszítás. Jólesik ilyenről is írni, mert emberi érzésre vall és reménysugár a jövőre nézve. Mert ilyen emberek is vannak és csak az ilyen amerikai szivekért nem pusztult el még ez a cudar, komisz, gonosz lelketlen világ..

Piros, piros, piros, háromszor is piros

Az aradmegyei magyarság a napokban rendezte meg tradicionális bálját, amely dícséretes, mert minden kisebbség életmegnyilvánulás szimpatikus nekünk, akik mindenhol és már évszázadok óta esszük a kisebbség ritkán ízes, de annál többször keserű kenyerét. Örvendetes azért is, mert látjuk, hogy vannak még emberek, akiknek van okuk és joguk mulatni. De az már nem olyan szívedritő, amikor azt látjuk, hogy a bálát megnyitó csárdás, a „piros, piros, piros, háromszor is piros” dallamára nemcsak az Imrédy miniszterelnök által magyaroknak elismert faj és vallású férfiak vettek csupán részt, hanem bizonyos zsidók is, akiknek annál kevésbé állott ez jól, mert a mai zürzavaros világban nem tudjuk, hogy vajjon idővel nem a fogják azzal vádolni a bálban résztvevő zsidókat, hogy bizonyos világnézeti elvek vallása vagy éppen „alibi” miatt ropták a csárdást, a „háromszor is piros”-ra.

Nem háborodunk fel, csak csodálkozunk, hogy ezen a bálban a nőegylet is résztvevett hivatalosan, az aradi zsidó nőegylet, ahol külön sátorral szerepeltek és „illatos teát és teketekavét” szervizáltak. Egyrészt nem rossz jel, hogy a határönteli zsidó averzió még nem öltött olyan méreteket, hogy az kihatással legyen a romániai zsidóság és magyarság viszonyára, egy bál erejéig. Mi zsidó nemzeti alapon állók két évtizede azt hirdetjük, hogy legyen meg a kölcsönös barátság és jóindulat, mint egyenrangú kisebbség között.

Nem szoktunk „leckéztetni”, de engedjék meg nekünk, hogy enyhén csodálkozunk azon, hogy amikor a magyar miniszterelnök olyan „toborzókat” mond, amilyenekkel találkozunk az éter hullámain és a lapokban, akkor nem okvetlenül szükséges,

olyankor azt mondja: a fehér tehén imádkozik. Bólon, a ló, megint egészen másformán imádkozik: kirug, hátsó lábaira felágaskodik, hátraveti a fejét és nyérit.

Valamennyien imádkoznak, még a békák is, a pocsolójában. Egyik béka odaszól a többieknek: kva! kva!

Már tizenhárom éves lett Jasziek és még mindig nem tudja a „Halljad Izrael” imát. És újév ünnepe már küszöbön van. A tanító minden fáradságát latba veti, hogy újévre legalább a „Halljad Izrael” imát el tudja mondani, hogy elvihessék őt is a városba. Az ünnepre új ruhát, vadonatu szizmát és új sapkát vettek Jaszieknek...

Legalább a „Semá Jiszroél” imát tudja majd elmondani.

A templomot szorongásig megtöltötték a hívők. Kicsinyek, nagyok, valamennyien fehérbe vannak öltözve, imakendőiket mindnyájan a fejükre borították, az imádság ütemében hajladoznak és mind erősebbé váló hangon kiáltoznak és imádkoznak.

A frigszékreny előtt hat díszgyertya ég, ott áll az előimádkozó a karfiukkal... Elnyújtott, siró panaszhangok törnek fel, melyeket elnyomott sóhajtások szakítanak félbe...

„Ki az életnek és ki a halálnak...”

A női karzatról egyszerre szívetlőpő zokogás

**Egészségét veszélyeztető Náthaláz-Grippa-
Védekezzen!** Használja mosakodásánál állandóan a
**Senlaslo fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!**

hogy aradi zsidó hölgyek és urak ropják a magyar bálban a csárdángölöt. Csak olvassák mi van a világban, hogy rohannak ártatlan gyermekek ezrei szülők nélkül a világban széjjel, hogy naponta ezernyi zsidó tragédia játszódik le Kelet- és Középeurópában, akkor nem kell okvetlenül csárdást táncolni, sem a magyar bálban, sem más táncot más bálban. Táncoltatnak bennünket eleget és elegenden; szomorú haláltáncot, amelynek kísérezeneje a halálordítás és pihenője — a temető...

A házasságszédelgő

Aki ismeri lapunkat, tisztán láthatja már eddig is, hogy soha nem igyekszünk bűnököt palástolni és ha zsidó követ el valamit, aki ellentétben áll a tételes törvényekkel, vagy a társadalmi szokásjoggal: akkor talán még szigorubbán bíráljuk el, mint egyébként. Korunkban, a zsidóság elleni hajsza idején, minden egyes zsidó férfinak és nőnek százszorosan kell vigyázni arra, hogy semmi olyat ne kövessen el, amiből általánosítani szoktak. Kétszeresen rosszul esik, amikor egy olyan ügyről kell írjunk, amivel a lapok foglalkoznak.

Egy fiatalemberről van szó, aki egy rendes nagyváradi zsidó család leánygyermekét feleségül vette és három napra rá faképnél hagyta. De előbb még elcsalta százezer lej hozományát, amit azután könnyelműen elszórt. züllött mulatozásokra. A házasságszédelgés ugynevezett „intellektuális” bűncselekmény, azonban aljasabb, mint az utszéli támadás. Mert ott rizikót vállal az utonálló, hátha vissza is ütnek. De itt, ez a szélhámos fiatalember egy tapasztalatlan, tisztességes zsidó leányt szédített el, szüleivel együtt, akinek összerombolta minden álmát, elvette pénzét, ami egy ilyen családnak minden vagyona. Egy családot egyszerre megrabolni

leányától, vagyonától, több mint rablás, lélekgyilkosság.

Nincsen semmi mentsége egy ilyen embernek. Mert nem azért ütközik meg a büntetőtörvénykönyvvel, mert éheznek nyolc apró gyermeke s nem azért, mert a zsidó lét ezernyi keserve szoritja a bűn útjára. Ez esetben nem áll fenn ez az eset. Egy léha, könnyelmű fiatalember gonoszsága, aki ma már a börtönben elmélkedhet könnyelmű és meggondolatlan tettének következményein. Ha tőlünk függne, akkor néhány évig hagynánk elmélkedni gonosz tette fölött, mert rosszabb ez, mint a rablás. Hiszen egy családot és egy szegény jóérezsű zsidóleány álmát, vágját, jelenjét és jövőjét rabolta el. Egy életre szóló csalódást jelent ez és a zsidó társadalomnak azzal és olyképen kell pálcát törni e tett elkövetője felett, hogy zárja ki soraiból és soha rendes, tisztességes emberek társalmában ne találja meg helyét. Nincsen mentség bűnére, amit hiába neveznek enyhén „házasságszédelgésnek”, kegyetlen merénylet ez, amit a mai sulyos időkben, amikor kétszeresen kell vigyázni, nem szabad zsidónak elkövetni, mert ezzel bántó árnyékot vet azokra is, akik ezt a legmélyebben elítélik.

Ezüst

**menorák, gyertyatartók,
serlegek, evőeszközök,
templomi kegyszerek bár-
mily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban.**

Gyártása és eladása:

**„TACAMUL”
ezüstáru gyárban**

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

tör elő. És Jasziek ott áll az új ruhájában, vadonatu sapkája alól kikandikálnak szőke fürtjei. Imígyen áll ott. Hirtelen előrefurakodik a keleti fal felé és szembeáll az előimádkozóval. Elejti kezéből az imakönyvet, melyet azért adott vele az apja, hogy a többiek azt higgyék, mintha ő is tudna imádkozni. És így marad állva, tágranyított szemekkel, merően maga elé tekintve.

Néhány suhanc észreveszi Jaszieket, jelekkel teszik egymást figyelmessé, ujjal mutogatnak rá, halkán kinevetik, az egyik pedig egyenesen Jaszieknek tart és megfrioskázza az orrát.

Ő azonban nem lát és nem érez semmit! Ő csak tovább áll és merően hol az előimádkozóra, hol a siró gyülekezetre tekint, hol pedig a frigszékreny fehér függönyeire, melyre aranybetűkkel van ráhúezve: „Szenteltesék meg az Isten”.

„Isten most bizonyára a függöny mögött van” — gondolja magában.

És a női karzatról letekint rá az anyja: látja, amint ott áll és mozdulatlanul néz, az imakönyv kihullott a kezéből s az asszony felsóhajt és azt gondolja magában: „Egész paraszt! Született pogány!”

S apja rátekin a fejére borított lepel alól, mélyen imígyen sóhajt:

— Teremtés ura! Legyen gondod őreá is!

Jasziek pedig áll és bámul. A többiek imádkoznak, zokognak, Istent szólólgatják. És őt is elfogja a vágy, hogy imádkozzék. Ő nem kiabálni

akar, hanem imádkozni és Istent dicsőíteni! És hát lát mondani Neki, minden jóért!

Felemeli az imakönyvét, felüti a „Halljad Izrael” imát és elkezd mondani: „El melech ne-emon...”

De ez az imádság nem tudja megindítani a szívét. Nem érti meg, csak szavakat hall belőle, száraz szöveget... Ő azonban teli szívvel akar hátálkodni és dicsőséget zengeni Istennek...

Megijed a nagy tömeg embertől, akik egészen másképp imádkoznak. De végül is erőt vesz rajta a kísértés és Isten mindenek felett fenséges. Nem tud másként. És beteszi a két ujját a szájába.

S egy éles fütty hasítja át a levegőt a zokogástól hangos templomban...

A hívők megrémülnek. Mi volt ez? Ki volt az? Ki tütyül itt a megszentelt falak között?

Az apa a vállánál akarja megragadni és ki-dobni. A tömeg rá akar rohanni, hogy megüssék.

De a szent rabbi hirtelen a keleti fallól a gyülekezet felé fordul és megkérdi:

— Hol van az a szent, aki a mennyet itélkezést széllépte? Aki átfurta az eget és az ólmos felhőkön keresztül könyörgésünket felvitte az égbe?

De a szent már eltűnt. Kisompolygott a templomból, új csizmáját a vállára vetette és utban van visszafelé a faluba...

Dr. Grau Kurt jeruzsálemi egyetemi tanár nyilatkozik a „Népünk”-nek, a zsidó Palesztina hősieles küzdelmeiről

Az 1939 őszi megnyíló mezőgazdasági fakultásra, bármelyik zsidó diák beiratkozhat. — Nagy akció folyik világszerte a 800 diákot és 100 akadémikust ellátó egyetem fejlesztése érdekében. — Páratlan eredményeket produkál a rechoboti kísérleti állomás. — Az arab-zsidó béke kilátástalansága. — A zsidó Palesztina készen áll a végső harcra.

— A „Népünk” eredeti interjúja —

Tipikus professzor megjelenés. Ahogy tudóst a laikus elképzeli. Még hozzá a fiatal tudóst, akinek szép, bozontos fekete haja van, az obligát pászsem, a mögötte megbuvó okos szemek. Ideges és hosszukás kéz, középtermet, halk és mégis erőteljes és módszeres gondolkodás, amelyet minden szavából kiérezni. Ez az első impresszióm dr. Grau Kurt Joachim docens-professzorról, aki a jeruzsálemi egyetem üzenetét tolmácsolja hónapok óta a romániai zsidóságnak.

Saját életéről nem akar beszélni sem az interjú elején, sem végén. Mintha mondaná: mi csak atomok vagyunk és csak akkor jelentünk valamit, amikor egy magasabb eszme érdekében dolgozunk. Mint tudósok talán igaza van, ha minden egyes embert atomnak képzel, de a zsidóság életében egy-egy embernek jelentősége sokszor milliószor több és nagyobb, mint a másiké. Dr. Grau docens 1935-ban menekült el Berlinből, ahol az állami szeminárium professzora volt. — És Palesztinába jutott, ahol az ottani héber egyetem azonnal professzorrá nevezte ki. Azóta ottan tanít a pedagógiai-pszichológiai szakon és nem magára büszke és munkájára, hanem az egyetemre, amely a világ legfiatalabb egyeteme, hiszen alig tizennégy éves, de szép múlt és ragyogó jövő áll előtte.

Most, hogy így szemben ülök vele a nagyváradi Park-szálloda 27. sz. szobájában, én az íróasztalnál és ő szemben velem és kérdezem, mégis úgy érzem, hogy ő professzor és én a tanítvány. Mennyi szeretet és gyöngédség a palesztinai munka iránt, mennyi lelkes és mégis objektív szavak a tudományos munka iránt, amely ott folyik: a jelen és jövő zsidó tudósának képe ez, akit annyit irigyelnek túlnak a többi népek és azért kergetik el őket az egyetemekről Kelet- és Középeurópában. Nem bírták fölényüket, tudásukat, csiszolt agyukat, azért kellett menni. És milyen boldogság, hogy van és lesz hova menni. Kell legyen hova menni és ez a hely — csak a Scopus hegye lehet. Minden szava után jobban érzem, hogy ez az egyedüli lehetőség a zsidóságnak és minden zsidó tudósak. Végül: a héber egyetem, a mi egyetemünk, mert ez fog azután olyan világhírességet árasztani, amely vakítani fogja azok szemét, akik gyűlölnék bennünket. És mind a tudós a miénk lesz, csak a miénk, illetőleg rajtunk keresztül — az egész tudományos világra.

MI A CÉLJA PROFESSZOR URNAK ROMÁNIAI UTJÁVAL?

— Röviden és érthetően: a romániai zsidóság érdeklődését akarom felkelteni a jeruzsálemi héber egyetem iránt — mondja. — Az egyetem iránt, amelyre szüksége van az egész világ zsidóságnak és így a romániai zsidóságnak is. Már jártam sok romániai városban és mindenfelé a lehető legnagyobb megértésre találtam. Mindenütt a legkiválóbb zsidó vezérférfiak gyűltek össze hívó szavamra és az egyetem barátai újra szaporodtak.

Ezekre a jeruzsálemi egyetem mindig számíthat. A jassi-i zsidó éppen úgy lelkesedik érte, mint a kolozsvári, a csernovitzi úgy, mint a ploestii. Mindenütt megértő barátokra találtam, akik tudják, hogy mit jelent a héber egyetem. Mit jelent tudományos szempontból és mit abból, hogy innen is felvesz ifjakat, akik, amikor látják, hogy lassankint bezárulnak az „otthoni” egyetemek kapui előttük, boldogan fognak menni az igazi „alma mater”-hez, a zsidó „anyához” Jeruzsálembé.

— Voltam már régebben ebben az ügyben a múlt évi márciusi események előtt Ausztriában, Csehszlovákiában és beszéltem a magyarországi zsidóság vezetőivel is két évvel ezelőtt. Ott bizony látszatra megértették a célt. Stern Samu elnök és Eppler hitközségi főtitkár megígérték, hogy összegyűjtik az összeget, amelyet felajánlott a budapesti zsidóság, de bizony egy garast sem kaptunk belőle. Akkor még valószínűleg nem gondolták, hogy jönnek a zsidótörvények. (Most már másképpen beszélnek, de talán „késő.”)

KÉREM DOCENS UR, NÉHÁNY SZÓT TALÁN AZ EGYETEM FEJLŐDÉSÉRŐL?

— 1925-ben helyezték el az egyetem alapkövét és azóta két fakultás épült ki teljesen. Az egyik: a szellemi tudományok szaka, a másik: a matematika és természettudományi szak. Az orvosi, mint kísérleti fakultás működik, mert orvosokkal tulontul el vagyunk mi is látva.

— Ami körutamat legfőbb célját képezi: ez az új igen fontos fakultásnak szól: a mezőgazdasági főiskolát fogjuk 1939. év őszi megnyitni.

— Ez az új főiskola sok ifjunak teszi majd lehetővé, hogy egy olyan szakon képezze ki magát, amely ma Palesztina szempontjából rendkívül jelentős, hiszen képzett mezőgazdák és instruktorok megfelelő létszáma esetén az ország gazdasági fejlődésének legfőbb eszközét teremtettük meg.

— Jelenleg 35 professzor és docens dolgozik az egyetemen, akik az akadémiai képzettségű asszisztensekkel és könyvtárosokkal együtt száz kiváló embert jelentenek. Közöttük egészen nagy és világhírű nevek, akik közül néhányat megemlítek: Így a rektor: prof. Fränkel, aki a matematikai „Mengentorie”-nak volt már híres és elismert képviselője, mielőtt Jeruzsálembé került. Azután a nagyváradi származású Farkas László, (akiről már több ízben írtunk) aki a fiziko-kémiai fakultás nagy tudású előadója. Prof. Bodenheimer, aki a kártékony mezőgazdasági rovarok elleni küzdelemnek világszerte elismert mestere. Jelenleg is Ankarában dolgozik a török kormány meghívására. Prof. Saul Adler, aki a parazitológia híres előadója, aki a lepra-kutatás terén is jelentőset alkotott, de még fontosabb tette, hogy Thüler-ázis állapotmegbetegedés védőoltásával megmentette a palesztinai állatállomány nagyrészét. Védőoltásai e lázas

állatbetegség ellen bevált nagyszerű anyagok. Meg kell említeni Klinger professzort, aki a malária elleni küzdelemmel tette ismertté a nevét, Halberstädter prof., aki a rádiumkutatás terén, Bern. Zondek prof. a belső szekréciós mirigyek és hormonok kutatása terén vivott ki világhírnevet. Martin Buber nemrégiben lett rendes tanára az egyetemnek, a mi „öreg Buberünk”, aki évtizedek óta előharcosa a palesztinai országépítésnek és kulturfilozófiai előadásai élményt jelentenek mindenki számára. Ezek a „nagy nevek”, de a „legkisebbje” is tud annyit, mintha egy európai egyetem legjobbjai közé tartozna.

KÉREM DOCENS UR, HOGYAN LEHET PÉLDÁUL EGY ROMÁNIAI ZSIDÓ IFJU AZ EGYETEM HALLGATÓJA?

— A kérdésre szívesen válaszolok, mert az valóban mindenkit érdekelhet itt Önöknél. Minden diák, aki letette az érettségit, vagy ahogy itt nevezik, a baccalaurátusi vizsgát, felvehető a jeruzsálemi egyetem bármely szakára.

— Csak a következő szükséges hozzá: garanciát kell adjon arra, hogy komolyan akarja folytatni tanulmányait, (elegendő egy általunk ismert rabbi, vagy közéleti ember ajánlása) valamint arra kell garanciát nyújtson a kormányzatnak, hogy létminimuma biztosított. Hogy ez az összeg mennyi? 3 és fél vagy négy font havonta, ami ottani viszonyokhoz képest nem sok (csak a mai font kurzusra átszámítva sok itt nálunk). Azonkívül 1 és fél vagy 2 font havonta, amit az egyetemnek kell fizetni. Összesen tehát minimum 5 font havonta. Ezzel szemben két évi tanulást kell garantálnia, amíg az elméleti oktatás tart — a mezőgazdasági főiskolán — és két év után, amikor a praktikus kiképzést kapja, már nem kell garancia. Viszont nagy eredmény, hogy két év után automatikusan megkapja a palesztinai állampolgárságot és ha kimutatja, hogy megkeresi kenyereit, akkor legális certifikátot kaphat szülei és hozzátartozói számára. Ennek a mezőgazdasági fakultásnak már most is vannak szakai, ahol oktatás folyik. Így agrárgazdasági üzemtant, kártékony rovarirtás-tan, zoologia, botanika, biológia. Már működnek a botanikai kertek és kísérleti állomások, amelynek kutatásai és kísérletei igen jelentősek az ország szempontjából.

LIBÁNONI CÉDRUSOK.

— Például a libáni cédrusok, amelyek kiveszőben vannak, nagyon szépen fejlődnek ezeken a kísérleti telepeken és ha nagyban fogják üzni, akkor világexportcikk lesz a híres bibliai „libáni cédrus.” Rájöttek arra is, hogy a citrus-termelés (narancs-citrom és grape-fruit) nagyon egyoldalú, s ha így folyik tovább, akkor vagy nem lehet elhelyezni, vagy dumping keletkezik. Azonkívül magból 8 évig tart, míg gyümölcs lesz, facsemetékből 5 év. Ezzel szemben ezek a kísérleti állomások bebizonyították, hogy megfelelő szakértelemmel új Kaliforniát lehet varázsolni Palesztinában. Ha a nap erősségét, a szélnyomokat, a talaj és vízellátást tudományosan kutatják, akkor kiderül, hogy könnyű, vagy nehéz talaj szerint megterem a legszebb alma, körte, cseresznye, ringló, földieper, amit eddig nem ismertek ott. Azonkívül az eddig is termő gránátalmákat, banánt, (amely kisebb, de édesebb, mint az exotikus vidékekre) paradicsomot egész éven át lehet frissen termelni és sok-sok olyan gyümölcsféléket, amelyet Európában nem is ismernek, de exportra is lehetne őket termeszteni. A gyümölcsökön kívül nagyszerű főzelékféléket is sokat és jelentőset lehetne termelni. Roppant gazdag ország volnánk és ha megtanuljuk majd az intenzív termelést az egyetem kutatásai nyomán. Olyan konzervipart is lehet teremteni, amelynek párját sehol a világon nem találunk meg. A narancs is sok új lehetőséget biztosítana. A

rechoboti kísérleti állomáson kitünő cukrot állítottak elő narancsból, azonkívül, hogy nagyszerű éterikus olajok és illatszerek lehet előállítani belőle megfelelő eljárásokkal. Természetesen mindeme kísérletek felett az egyetem megfelelő felügyeltet gyakorol, irányítja a munkát, ami csak látszatra — tudományos — mert ezek újabb tíz, sőt százazreknek adnak majd megélhetési lehetőségeket. Aki az egyetemet támogatja, bátran érezheti, hogy saját gyermekének jövőjét biztosítja, hiszen ezen keresztül a nagy és boldog zsidó ország életképességét biztosíthatjuk.

— Engedje meg docens ur, hogy enél a pontnál áttérjek egy másik kérdésre, ami már nem tudományos, hanem „politikai”. Bár már ezen is túl vagyunk, hogy „politikát” lássunk a zsidó tömegemigrációban. Mi a véleménye a palesztinai helyzetről politikai nézőszempontok szerint?

— A kerekasztal-konferenciára gondol? Ha meg lesz, sem hoz eredményt. De minden valószínűség szerint a jelek is erre mutatnak, nem is tartják meg. Csak próbaballon volt az angolok részéről, de ők sem gondolják komolyan. Időnyerés a cél. Ma a palesztinai kérdés az európai politika egyik kérdése lett. Az olaszok harcának egyik fázisa, a palesztinai arab felkelés, amelyet ők készítenek elő, ők rángatják, mert amint tudjuk, Mussolini kijelentette, hogy az izlám világnak legfőbb patronusa akar lenni és „felszabadítás” a célja az angol „járóm” alól. Akár akarjuk, akár nem, mi az angolokkal vagyunk összekapcsolva. A sorsunk attól függ, hogy miképpen alakul ki a nagy harc, az angol és francia részről egyoldalt és német-olasz tengely részről másoldalt. Mi nem emancipálhatjuk most magunkat az angoloktól, nem érzelmi szempontból, hanem mert nincsen más kiutunk. És azért sem, mert amint tudjuk, az utóbbi hónapokban ráeszméltek az angolok végre arra, hogy egész Közelkeleten legfontosabb számára, hogy pozícióját tarthassa a zsidó Palesztina.

— Az bizonyos, hogy jön a háború! Igen, jön a háború és akkor minden eldő. Az egész világ sorsa felett döntenek majd a fegyverek. Az arabok szemben fognak velünk állani és nem titok, ha azt mondjuk, hogy az angolok a zsidókkal akarják megvédeni Palesztinát. Igaza van azoknak a zsidó vezetőknek, akik évek óta hangoztatják, hogy mi nem lehetünk egyoldalú pacifisták Palesztinában, mert az olaszok által felheccelt és támogatott arabok angolellenesek s nekünk kell fegyverrel megvédeni a zsidó ország jövőjét minden ellenséges támadással szemben. Az angolok zsidó csapatokkal fogják és akarják megvédeni az országot. Ezért az a nagy tolerancia s megértés, amellyel bizonyos akciókat néznek legújabbban az angol hatóságok. Óriási előnyünk, hogy Tel-Aviv és Haifa között a tengerpart kizárólag zsidók kezén van és a libanoni határon létesülnek az erős nagy zsidó telepek, amelyeknek sokezerényi fegyverfogható erős férfira van szüksége. Transzjordánia nem áll az angol érdekek fókuszában, de Palesztina feltétlenül. Nem kerekasztal-konferencia kell, ami csóddal végződik, mert ma az a helyzet, hogy az arab-zsidó megértés az álm világába tartozik. Az arab egy infantilis, normád és igen alacsony kultúrfokon álló nép, szemben a zsidó kultúrával, képességekkel és egyéb adottságokkal. Nekik előbb száz évet kell fejlődni, hogy elérjék a mi színvonalunkat. Ezért a fantazmagóriák birodalmába tartozik „kibékülésről” beszélni a mai helyzetben. A legközelebbi jövőben az erők harca következik. Ki bírja jobban? Meg kell védeni az országot. A „havlaga” lehet szép gesztus, lehet emberi dokumentum, de nem célravezető, ezt ma már minden zsidó belátja Palesztinában. Nekünk, ha kell, fogainkkal, erőnk végső megfeszítésével meg kell védeni azt a

földet és meg is fogjuk, mert ez az utolsó lehetőség, hogy átmentsük a zsidóságot a jövő generációk számára. Elmulasztottuk 1917 után a lehetőséget, most még egyszer adódik az életben, de többé sohasem. Már csak azért sem, mert a Közelkelet „európaizálódása” ma rohamléptekben halad előre és ma mi vagyunk az élcapat. Ma a zsidók egyenrangúak az angollal és franciával. Később jönnek a többi népek is, akkor nem lesz meg az a fölényünk, amelyre büszkék lehetünk és amely a győzelmet biztosíthatja számunkra.

— Ma megengedi Anglia, hogy erősek legyünk. Ma 16000 kiképzett segédrendőrünk van és még sokkal több fegyverfogó férfi, akik tudják, hogy itt élet-halál harcról van szó, amely nem bír el semmiféle szentimentalizmust. Maguk az egyetemi diákok is minden éjjel homokzsákok mögül védik felváltva ötvenes turnusokban az egyetemet.

— Ami pedig azokat illeti, akik a társadalmi harcok árán gondolják megoldani a kérdést, azoknak csak azt izenhetem, hogyha a kollektív és kapitalista társadalom között megindul a végső küzdelem, akkor ennek a sorsa sem dőlhet el sehol másutt, csak Európában. Mi ezt sem számunknál, sem erőnkönél fogva még befolyásolni sem tudjuk. Mi csak eszközök lehetünk és levonhatjuk majd a

végső konzekvenciát. Mi nem tudunk a világ társadalmára semmilyen tekintetben befolyást gyakorolni sem itt Európában, sem Palesztinában. Csak a végső konzekvenciát kell majd levonjuk.

— Nekünk ma nem társadalmi harc kell, mert mi országépítéssel vagyunk elfoglalva. Nekünk mindenekelőtt ország kell, zsidó ország és ezt az országszerzési harcot meg kell vívni, akár akarjuk, akár nem! Abban a nagy világkataklizmában, amely elkövetkezik a zsidó Palesztina is ki kell vívja végső győzelmét és a zsidóállam ott fog állni a Jordán mindkét partján zsidó többséggel, zsidó hadsereggel, zsidó tudományal és zsidó mezőgazdasággal, iparral és kereskedelemmel.

— A zsidó egyetem egyik kultúresztéze ennek a harcnak, láncszeme a nagy küzdelemnek és felvagyok, hogy világszerte ennek hirdetője lehetek.

Ezzel befejeződött az érdekes beszélgetés. Prof. Grau Kurt elővette iratait és folytatja munkáját, amelyet a zsidóságért végez. Az volt az impresszióm, hogy örök fennállása biztosított az olyan népnek, amelynek fiai minden téren így megállják helyüket és dolgoznak a szebb zsidó jövőért.

Leitner Zoltán.

Mily szépek a sátraid Jákób

A Cezar Petrescu szerkesztésében megjelenő „Romania” hetek óta cikksorozatát közöl egy román újságíró tollából. Tudor Soimaru az illető, aki Palesztinát látogatta meg és onnan írja színes és érdekes riportjait. Ahogy kezdte, rögtön látni lehetett, hogy nem pro-zsidó szellemű cikksorozatnak indul. Már a hajón találkozott egy arabbal, akivel meghányták-veletették az angol-arab-zsidó ellentéteket és „megértette” az arab nacionalizmust, amelyet a zsidók és angolok, együtt erővel akarnak elgáncsolni. Mindent megértett és végre kiderült a cikksorozat nyomán, hogy úgy járt, mint a híres Bileám, aki átkozni ment Izraelt és végül, amikor meglátta, így sóhajtott fel: mily szépek a tá sátraid Jákób...

Mit is látott az arab-zsidó politikából az újságíró, aki „elfogult” szemmel nézte mindazt, ami volt és ami van? Mindenekelőtt kiderül, hogy bár 1915-ben ígéretet tettek az angolok arra, hogy egy független arab országot létesítenek s felsorolták mind azokat a részeket, amelyek tekintetbe jöhetnek, de ebbe nem tartozott Palesztina. Kihagyták, vagy készakarva felejtették ki: ezt ma már nem érdemes kutatni. Kétségtelen tény, hogy amikor 1917-ben megjelent a Balfour deklaráció, az nem állott ellentétben az araboknak adott területi ígérekkel. A cikkíró megállapítja, hogy diplomáciailag nincsen igazuk az araboknak, bár ezt nyíltan nem mondja ki.

Miben volna hát igazuk? Hivatkozik arra, hogy az arabok hosszú évszázadok óta irtokolják ezt a földet és a kereszténység szent helye is. De amikor bileami szavaival leírja a mai Palesztinát, illetőleg mindazt, amit zsidó erő, kitartás, szorgalom létrehozott, akkor kénytelen bevallani, hogy az arabok és zsidók között kultura, munka és alkotás tekintetében évezredek differenciálódása van. Megírja, hogy a mufti és a többi arab vezetők azt nem bírják el, hogy az arab nincstelen fellah, akit nyomorban és a legprimitívebb életkörülmények között hagytak szenvedni, miképpen kapott öntudatra, amikor látta a zsidók belterjes gazdálkodását, miképpen látták a földből kinőni a zsidó nagyvárost, Tel-Avivot, látták az intenzív mezőgazdaságot, a kolóniák virulását, míg ők faekék

és vászonsátrak, sovány állatok társaságában élik primitív életüket.

A dolgozó, földet turó zsidót sem bírják, sem az arabok, sem a többi nációja ennek a földnek (ezt nem az újságíró mondja, hanem mi). A lényege a cikksorozatnak az, hogy sem politikai követeléseikben, sem gazdaságilag nincsen igazuk az araboknak. Ellenben alig talál dicsérő és elragadtatót szavakat, amikor Tel-Avivról és a zsidó munka állandóan növekvő ritmusáról beszél.

Később az angol politika tétovázását veszi tollára. A Woodhead jelentést, a felosztási terv csődjét, amelyen ma már az angol közvélemény is mosolyog és nem minden tendencia nélkül magyarázza, hogy Woodhead tulajdonképpen két angol szó összetétele: wood-ia, head-fej. Fafejú volt a nemes lord, amikor a felosztást propagálta, holott a mandátumot boldogan vállalta bármelyik népe a világnak. Minek nyomorék államot kerdlni, amikor így egészséges a struktúrája? — ez ma az angol közvélemény nézete. Az kétségtelen, hogy az arabok nem gondoltak arra, hogy a zsidók erőfeszítése ilyen nagyszabású lesz és amikor az egyetem alapkövetétele volt, az nem volt egyéb, mint a zsidó állam alapkövetétele. Szenzáció volt számára a héber nyelv feltámadása, amelyről nem is tudott. Dallamosnak, szépnek látja, ahogy beszélnek. éneklük a telavivi uccákon. Különben is erről a városról a legnagyobb elragadtatás hangján ír. — Igazi bileámi sors. Átkozni, vagy legalább is lesújtó véleményt akart mondani a „zsidó munkáról” és szépeknek látja Jákób sátrait, a Ruthenberg művet, a kikötőt, a modern Jeruzsálemet, a modern Haifát, és a kétszáz-nál több zsidó falut, a nagyszerű utakat, ami mind-mind zsidó kezek munkája. Nem kell már nekünk „bizonyítvány”, de azért le kell szögezzük ezt a meglátást is, hiszen ez is erőt ad nekünk a további Palesztina munkára...

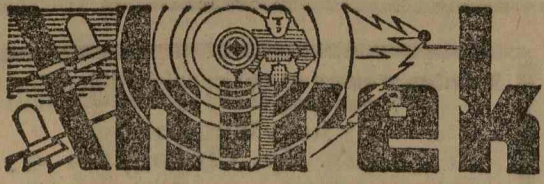
D.vat és gyógycipők

Belvárosi Cipőszalon-ban

Köhm István

(Dr. Balláné ka'ap-szalón mellett)

Oradea, Parcul Traian 1.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Sevat 7, január 27.

Szombat: Sevat 8, január 28.

Heti szidra: כב

Heti haftora: דבר אשר דבר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.42

gyertyagyújtás 5.04

Istentisztelet kezdete 5.16

Szombat befejezése 6.10

Menjünk vissza Ázsiába

Írta: ADY ENDRE

37 évvel ezelőtt, pontosan 1902 január 31-én írta alábbi cikket Ady Endre, minden idők egyik legnagyobb magyar zsenije és vátesze, a Nagyváradi Naplóba, amelynek társszerkesztője volt, abból az alkalomból, hogy Vázsonyi Vilmost nagy ellenszenvvel fogadták a magyar parlamentben.

Szeretett uri véreim: a serleg tele. Nincs már itt nekünk semmi keresnivalónk: gyerünk vissza Ázsiába!... Egy kis helyet talán kapunk, persze lehetőleg távol, még az ázsiai kulturára hajlandó népektől is. Dejtűnk — agg krónikások szerint — hős Almossal és Árpáddal és társaival. Menjünk, míg lehet. E dicső, gazdag történelmü, uri népségtől lakott ország tegnap szerencsésen elérte a legbalkánibb nívót. (Hej, ha tudta volna, mi lesz 37 év múlva. A szerk. megjegyzése.) Az a gyalázatosságában is mulattató komédia, mely az ország keserves parlamentjében tegnap lefolyt, bele fog kerülni a történelembe. Egy futó percig szeretnék honaruló „nemzetiségi agitátor” lenni, hadd tudnám kellő érzékenységgel felfogni a magyar parlamentben lefolyt skandalumot. Ilyen megrikató baromság megértésére még nem voltunk berendezkedve, pedig elkészültünk mi már minden megérthetőre.

Parlament kell ennek az országnak? Kancsuka, nem parlament. Azaz, dehogyan kancsuka. Kisdédóvó, gyermekkert és sok-sok türelem, ha e dicső erényből maradhatott volna valami a huszadik századra. Vázsonyi Vilmos az egyetlen magyar népképviselő, akit öntudatos nép választott, nem juthat szóhoz a magyar parlamentben. Nem engedik szóhoz jutni a gyermekek, akik haragusznek, mert Kinizsisdy és malomkövesdi játékokat megzavarta, a gyermekek, akik hajh a maguk szerencsétlen bőrén kockáznak és malomkövesznek.

Az immár legbalkánibb parlamentben ez a botrány irtózatos, kegyetlen világosságot adott a mi szemünknek. Olyan titkot világított meg, amit jő de jó lett volna sohasem tudni. Megtudtuk, hogy a magyar parlamenti gyermekek, mind egyformák: obskurus agyuk velésének vastag burkát csak egy kicsit kell megkarcolni, ott zibonganak előtűnk a maguk siralmasan hasonlatos voltukban. Kulturbestiákat mondott Vázsonyi? A kultúra isteni nevében vétünk e cimadományozás ellen. De a bestiák reputációja érdekében is, mert a bestiák mindig kimerik a fogukat mutatni nemcsak akkor, mikor demokráta képviselővel van dolguk.

Szeretett uri véreim, Ázsia ordított fel bennetek. A nosztalgia, a nomád, a baromi ember méla végakozása rohamba tört ki. Nem voltam ott, de láttam a képet. Középen az agyonhajszolt egyetlen

intellektus. Sokat tud, sokra vágyik, merész a hite, elszánt a munkája, nagy a gyűlölete. És — oh szörnyűség — ősei a Jordánon át keltek. Ez a kis zsidó óriás többet tud. Ezt a kis óriást fiatalon felkapta szárnyaira a hir, imádja őt sok ezerek tömege s tud... Ez, ez a legborzasztóbb! Ez az ember mer tudni közöttük, a tudatlanok között! De meg, hogy ez az ember zsidó! Ott áll zavarodtan a középén. Egy hársány szitok hallszik. Lengyel Zoltán kiáltott, egy ifju együgyű kis, hiányos intelligenciájával, más kultúrországban evőkészletisztító sem lehetne. És Vázsonyi Vilmos egyfogatu kocsin futtat el ebből a homédia-házból, hova bekerülni idestova erkölcsi halál lesz.

Szeretett uri véreim, Ázsia ordított fel bennetek. fáj ugye — és a malom kő? A keleti nomád lomhasága lázad fel ugye, hogy semmisítsük meg ezt az embert még Krimiából velünk hozott eszközökkel, mert tanulni, tudni és az ő fegyvereivel állni vele szemben nem tudunk. Ugy-e így van szeretett uri véreim? Mert csak így lehetne menteni ezt a világra szóló skandalumot.

Ha ugyan így is lehet... De aligha. Néznek bennünket kulturáltak. Látják képtelenségünket a haladásra. Látják, hogy szamojéd erkölcsökkel terpeszkedünk, okvetetlenkedünk Európa közepén, mint egy kis itt felejtett középkor. Látják, hogy üresek és könnyűk vagyunk, ha nagyot akarunk csinálni, zsidót ütünk, ha egy kicsit már józanodni kezdünk, rögtön sietünk felkortyantani bizonyos ezeréves mult kiszinezett dicsőségének édes italából, látják, hogy semmittevők és mihasznák vagyunk. Nagy népek sziklavára, a parlament nekünk csak arra jó, hogy lejárassuk. Mi lesz ennek a vége szeretett uri véreim? Mert magam is ős magyar volnék s nem handlé zsidó, mint ahogy ti címeztek mindenkit, aki különb, mint ti. A vége az lesz, hogy úgy kitéssék bennünket innen, mintha itt sem lettünk volna.

Legyünk ez egyszer számítottok. Kerekedjünk fel és menjünk vissza Ázsiába. Ott nem hallunk kellemetlen igazmondó demokratákat. Vadászunk, halászunk, verjük a csöndes hazai kártyajátékot, elmélkedhetünk ama bizonyos szép ezredéves álomról.

Menjünk vissza szeretett uri véreim. Megöl itt bennünket a betű, a vasut, meg az a sok zsidó, aki folyton ösztökél, hogy menjünk előre. Fel a sallanggal, fringival, szentelt olvasókkal, kártyákkal, kulacsokkal, agarakkal, versenylovakkal és őssökkel? Menjünk vissza Ázsiába!...

— 150.000 DOLLÁR SEGÉLYT KÉR A DANZIGI ZSIDÓSÁG. A párisi zsidó központi szervezetekhez távirat érkezett a danzigi zsidó vezetőtől, amelyben arra kéri őket, hogy azonnali mentőakciót indítsanak be azon danzigi zsidók érdekében, akiket közvetlen veszedelem fenyeget. A danzigi szenátus újabb ultimátumot intézett a zsidó hitközséghez, amelyben követeli, hogy január végéig ezer zsidó, vagyis a danzigi zsidóság egynegyede hagyja el a szabad állam területét. A danzigi hatóságoknak ez az újabb ultimátuma meglepő, annál is inkább, mivel néhány nappal ezelőtt elismerték, hogy a danzigi zsidók evakuálása csak fokozatosan és tervszerűen hajtható végre 1939 végéig. Az újabb ultimátum nyíltan azzal fenyeget, hogy ezen első ezer zsidó kivándorlásáért a danzigi zsidóság vezetőit személyileg teszik felelőssé. A danzigi zsidó hitközség 150 ezer dollár segélyt kér a zsidó segélyszervezetektől a kivándorlás előmozdítására.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A cluij aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

— HOLLANDIA KÉTSZÁZ MENEKÜLTET VISSZAKÜLDÖTT NÉMETORSZÁGBA. (Amsterdam.) A hollandiai hatóságok visszaküldték Németországba kétszáz zsidó menekültet, akik illegálisan lépték át a holland határt.

Abrándok, Illúziók

Az előretörésbe vetett hit omlik össze a lelünkben, ha egészségünk leromlik. Milyen gyönyörű érzés egészségesnek lenni, ami a világon a legdrágább kincs és mégis milyen könnyelműen bánunk vele, amit később ezüsttel-arannyal sem tudunk visszaszerezni.

De hála a tudománynak és a nemrég felfedezett világhírű amerikai GASTRO-D-nek, amely az egész világon oly sok ezer és ezer szenvedő betegnek adta vissza egészségét, főleg gyomor-, bél-, epe-, vese- és májmegbetegedéseknél, valamint ideges álmatlanságoknál és makacs főfájásoknál.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 155 lej utánvét mellett CSÁSZÁR E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— SÜLYOSBITANI FOGJA MÜSSOLINI A ZSIDÓELLENES TÖRVÉNYEKET? A Rómában megjelenő Tribuna című lap az olaszországi zsidó vagyonok keletkezésével foglalkozik és teljesen önkényes és minden alapot nélkülöző számok felsorakoztatása után az alábbi következtetésekre jutott: Ezek a számok — írja a lap, — mindeukelőtt azt bizonyítják, milyen magas az egyéni zsidó vagyonok olaszországi átlaga, amely csaknem ötször olyan magas, mint a nemzsidóké. Eppen ezért a fasiszta tanács által eddig hozott intézkedések rendkívül hasznosak, különösen akkor, ha még új intézkedések fognak következni.

— Hát ezer palesztinai zsidó család ajánlkozik menekült gyermekek adoptálására. (Jeruzsálem). Miss Henrietta Szold közölte a Jewish Agencyvel, hogy eddig hat ezer zsidó család jelentkezett Palesztinában, akik felajánlották, hogy adoptálnak németországi és ausztriai menekült gyermekeket. A palesztinai jisuv szüntelenül és fáradhatatlanul folytatja a harcot a tizezer menekült gyermek beengedéséért.

— MEGNYILT Grosz Albert (az Újságíró Klub volt foderása) modern és elsőrangú férfi-foderásata a LAZÁR AUREL-UGCA (v. Nagy Sándor-ugca) 2. szám alatt. Olcsó árak, elsőrangú kiszolgálás. Előnyös bérletjegyek házhoz is. Szíves pártfogást kér: Grosz Albert.

— 20 MILLIÓ DOLLÁR A MENEKÜLTEKNEK! Az United Palestine Appeal elnöke, rabbi Abba Hillel Silver és az amerikai Joint elnöke, rabbi Jonah B. Wise közös nyilatkozatot tettek közbe, amelyben közlik, hogy az amerikai nagy zsidó szervezetek egyesítették gyűjtő munkájukat a tengerentúli zsidó vándorlás és telepítés szolgálatában. A két nagy szervezet és az amerikai menekültügyi bizottság együttesen hajtják végre a menekültekért való nagyszabású gyűjtőakciót. Az United Jewish Appeal, az egyesült gyűjtőakció szervezete huszmillió dollárt akar előteremteni 1939-ben. Ebből ötmillió dollárt a Joint, két és félmillió dollárt az United Palestine Appeal és kétmillió dollárt a menekültügyi bizottság kapna.

„Carmel” orth. kóser étterem

ORADEA
Reg. Ferdinand 3 (Heyman udvar)

◆

Fővárosi nivó

Esküvők és bankettek rendezését vállaljuk
Menü és abonama Telefon: 1400

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sr. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma szemben
Cisóranzu erdélyi konyha!

— Menekült tábor létesül Angliában. A Zsidó Távirati Iroda jelenti, hogy az angol belügyminisztérium hozzájárulását adta menekült tábor létesítéséhez Angliában. A Council for German Jewry vezetősége kommunikét közöl ezzel kapcsolatban, amelyben rámutat arra, hogy az angol belügyminisztérium azzal a feltétellel járult hozzá a tábor létesítéséhez, hogy a Council felelős annak fenntartásáért. A kenti puszták mellett kijelöltek egy helyet, amelyet lord Kitchener háborús miniszterrel neveztek el és amely 1914-től 1918-ig gyakorlótér volt. Ezen a téren máris hozzáláttak az építkezésekhez a menekült tábor berendezésére. Lord Greenwood intervenciójára a tábor tulajdonosai minden lehető könnyítést és engedményt megadtak a Councilnak a tábor berendezésére. Remélhető, hogy a táborban 3500, főleg fiatal menekültet fognak tudni elhelyezni. Mihelyt elvégezték az átrétegzési tanfolyamot a táborban, tovább vándorolnak és helyükbe más menekültek lépnek.

— Dr Perl Aleksandar ügyvéd új címe Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet. (Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia területén.)

— 244 EZER ZSIDÓ HAGYTA EL NÉMETORSZÁGOT HITLER URALOMRAKÉRÜLÉSE ÓTA. A Zsidó Távirati Iroda autentikus forrásból nyert értesülése szerint Hitlernek 1935-ban történt hatalomra jutása óta 1939 január elsejéig összesen 244 ezer zsidó hagyta el Németországot. Ezekből 96 ezret európai országok fogadtak be (Franciaország 20 ezer, Anglia, Svájc és Hollandia egyenként 12 ezer menekültet.) Az amerikai országokba 90 ezer vándorolt be, ebből az Egyesült-Államokba 50 ezer. Palesztinában 50 ezer zsidó menekült telepedett le, míg Afrikába hatezer és Ausztráliába kétezer német zsidó vándorolt.

— 100 millió font kölcsön egymillió zsidó letelepítésére. (London.) Victor Cazalet szászados, az angol alsóház tagja és a parlament menekültügyi bizottság elnöke intervjut adott a Zsidó Távirati Irodának, amelyben azt javasolja, hogy százmillió fontos nemzetközi kölcsönt vegyenek fel, amelynek segítségével egymillió közép- és keleteurópai zsidó menekült családot telepítsenek le kolonizációs területeken. Az angol képviselők szerint ez az egyetlen lehetőség a menekültügyi kérdés megoldására. A kölcsönt Anglia, Amerika és Hollandia garantálnák.

— Szakértő bizottság indul Brit Guyanába. (London.) A gyarmatügyi minisztérium megerősíti, hogy amerikai zsidó szervezetek szakértő bizottságot küldenek brit Guyanába, a bevándorlás feltételeinek tanulmányozása érdekében. A gyarmatügyi minisztérium intézkedésére a guyanai hatóságok támogatni fogják az amerikai zsidó delegációt munkájában.

— 250 német zsidó menekültet letartóztattak Buenos Ayresben. Berlini jelentés szerint három héttel ezelőtt 250 zsidó vándorolt ki Németországból azzal a céllal, hogy Paraguayba megy. A berlini és párisi paraguayi konzulátusoktól kaptak vizumot. A csoport a napokban érkezett meg a Conte de Grandi olasz hajóval Montevideoba, ahol partra szállottak, hogy tovább folytassák útjukat Paraguayba. Buenos Ayresből most azt jelentik, hogy a menekültekkel Montevideóban közölték, hogy a paraguayi vizum érvénytelen, mert azt nem a kormány állította ki. A szerencsétleneket Buenos Ayresbe szállították, és börtönbe vetették és ott kell maradniuk mindaddig, amíg intézkedés történik a bolíviai határra való toloncolásukra. Ha ez megtörténik, úgy Argentína és Bolívia között új „senki országa” fog alakulni.

— HÁZTELKEK ELADÓK a nagyváradai új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

— MEDDIG LESZ NÉMETORSZÁGBAN ZSIDÓKÉRDÉS? Alfréd Rosenberg, a náci főideológusa, a nemzeti szocializmus győzelmének évfordulója alkalmából beszédet tartott Detmoldban, amelyben többek között kijelentette, hogy a zsidókérdés nem lesz megoldva mindaddig Németországban, amíg az utolsó zsidó el nem hagyta a birodalom területét. Tudjuk azonban, — mondotta, hogy a mi ellenségeink nem adták még fel a harcot. A továbbiak során Rosenberg azt fejtegette, hogy milyen nehézségekkel kell megküzdenie Angliának Palesztinában Amerika nyomása alatt, amely — ugymond — védelmébe vette a zsidókat. A zsidók — mondotta — nem akarják rátenni a kezüket Palesztinára, hogy ez az ország az egész világ zsidóságának hazája legyen, hanem miniatűr államot akarnak ott létesíteni, hogy így gyakorolják befolyásukat a világpolitikára. Ezenkívül gazdaságilag akarják uralni a Közel-Keletet.

— 1938. MÉRLEGE: 20 EZER HALOTT. A zürichi „Israelitische Wochenblatt” 1938. évének eseményeiről szólva, többek között a következőket írja: „Németországban oly kegyetlenül folyt a harc a zsidók ellen, hogy egyetlen zsidó család sem maradt attól érintetlen. Alig volt család, amelynek férfi tagját legalább egyszer ne tartóztatták volna le 1938-ban. Ma már meg lehet állapítani, hogy ezek az üldözések legalább huszezer halottat követeltek a németországi zsidóktól az elmúlt évben. Egy részük a letartóztatással járó lelki megrázkódtatás következtében lelke halálát, egy részüket agyonlőtték, vagy oly súlyosan bántalmazták, hogy ennek következtében meghalt, egy részük pedig az öngyilkosságban keresett menekülést a sanyargatások elől. Dr Conti berlini náci főorvos rendeletet adott ki, mely szerint a zsidó betegek kiküszöbölendők az ideggyógyintézetekből, mert igen sok idegbeteg zsidó van, a zsidóknál 10 százalékal, míg a nemzsidóknál 3 százalékal az idegbetegek számaránya.”

— Újabb németországi zsidó gyermekcsoportok érkeznek Angliába. A német zsidók felségélyezésére alakult bizottság most tette közzé hetedik gyűjtőívét. Ebből kiderül, hogy a bizottság eddig összesen 602 ezer 161 fontot hozott fel. Január 12-ikén Angliába újabb 120 bécsi zsidó gyermek érkezett meg. A következő hetekben még 460 németországi zsidó gyermeket várnak.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhoi Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— AZ OLASZORSZÁGI ZSIDÓ INTELLEKTUELLEK TRAGÉDIÁJA. A milánói „Corriere della Sera” közli, hogy a mérnökök, építészek, vegyészek, közgazdasági és kereskedelmi doktorok, gazdasági szakértők, ipari szakemberek és agrártechnikusok szakmai névsorát alaposan meg fogják tisztítani. A bejegyzéseket pontosan és elnézés nélkül fogják felülvizsgálni morális és politikai szempontokból, különös tekintettel azonban a faji kérdésre. Általános vélemény szerint ez a tisztogatás nem jelent egyebet, mint a zsidóknak a kizáratását ezekből a foglalkozási ágakból. — A külföldi közvélemény keveset tud arról, hogy 1938 december 4-ike, a zsidóellenes faji törvény életbeléptetésének időpontja óta valóságos öngyilkossági hullám vonult el az olasz zsidók fölött. Az öngyilkosságok oka a hazafias érzelmű zsidók súlyos csalódása mellett az anyagi létért való aggodalom. A zsidótörvény bizonyos intézkedései egyenesen a zsidó vagyonok elkobzásához vezetnek. Ehhez még hozzájárul az is, hogy a zsidótörvény szigorú értelmezése számos tisztviselőt és alkalmazottat foszt meg a kenyerétől. Diplomáciai körökben tudni vélik, hogy eddig nem kevesebb, mint huszezer benszüllött olasz zsidó, vagyis az autochton zsidó lakosság közel 40 százaléka vesztette el egzisztenciájának alapját a zsidótörvény következtében és ha keresztül viszik a zsidó gazdaság árjásítását, több, mint hetvenezer olasz zsidó fogja elveszíteni anyagi létalapját. Milanóban már eddig ötezer, Rómában pedig háromezer zsidót regisztráltak a jótékonyági egyesületek a közsegélyre szorulóknévsorában. Ezekhez még ezrek járulnak, akik inkább éheznek, semhogy köztámogatást vegyenek igénybe.

— ORTH. KÓSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Caroli (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

— Olasz fajelmélet. (Róma.) A „Secolo Sera” című olasz lap egyik munkatársa kétségbe vonja, hogy a zsidó faj európai, ázsiai, vagy akár afrikai származású volna. A szellemes cikkíró szerint a zsidók lelki alkata és minden más néppel szembeni ellentétes pszichéje arra mutat, hogy a zsidók oly törzstől származnak, amely az elsüllyedt Atlantisz kontinensen élt. A legújabb tudományos csodabogár felfedezője azt állítja, hogy a zsidóknak Atlantisz szigetéről való származását antropológiai és geológiai kutatások is megerősítik.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace szálloda mellett.

Izletes jó kóser házikoszt kapható

Pfeiffermann Vilmosnál

TIM SOARA IV, Spl. Tudor Vladimirescu 24.

Figyelmes Utazóknak megfelelő kiszolgálás! kedvezmény

**Ahol évszázadokig kölni víz
hegyei, kölni ver folyt...**

Köln ezeréves zsidó multja...

Csaknem kétségtelen bizonyossággal megállapítható a történelmi kutatók nyoman, hogy a legregibb zsidó város Köln volt, a rajna menti szép és híres város. Már a római időkben alapították és 783 óta az ercekség székhelye, azonkívül szabad város. Zsidók óta a rajnai vidéknek metropolisza. Már a római időkben is étek fiai között zsidók. Konstantin római császár idejéből lenmaradt dokumentumok bizonyítják, hogy már akkor virágzó zsidó közeg létezett ott, amelynek alkotmánya, rabbinatusa volt és teljes szervezéssel rendelkezett.

1922-ben, a Bonner-tornál, a régi zsidó temetőnél ásatások folytak és találtak ott olyan sírokat, amelyek római időkben származó téglákkal voltak körülvéve és kővel, agyagedenymaradványokkal és a merovingi és karolingi időkben is, ami szintén azt bizonyítja, hogy a kölni zsidó élet folytonossága nem szakadt meg sohasem, még akkor sem, amikor a frankok végleg elfoglalták ezt a területet.

A XI. SZÁZAD KERESZTES HADJARATAI

Amikor a XI-ik században megindultak a véres kereszteshadjáratok, akkor már Kölnben egy szellemileg fejlett zsidó közösséget találtak. Az első keresztes hadjárat magára a kölni zsidóságra nem hozott szerencsétlenséget, de a környékbeli népnyelvények, ahova a hercegek jóakarattal meghozták, tönkrementek és sokat, nagyon sokat szenvedtek. A borzalmak évei sem tudtak azonban fennmaradni a kölni zsidóság lassu fejlődését.

A XII. és XIII. században az egész vidék erősen gravitált ide és meg tavon országok kereskedői is felkeresték a kölni vásárokat, így a zsidók is erősen látogatták a kölni vásárt. A császári kamarákhoz tartoztak és olyan muzeális adatok is vannak, amelyek 1188-ik évből bizonyítják, hogy a zsidók már kereskedtek Kölnben ebben az időben is. Érdekes, hogy a német császárok, ellentétben a többi zsidó lakta helyek megadóztatásával, Kölnben szemben toleransak voltak. Így Lajos magyar király az 1342-ben bevezetett „Opierplanning” fizetést csak Wenzel idején, 1391-ben vezették be Kölnben. Ebben az időben a kölni zsidókat is mint, Kammernechte-eket kezelték, amint a speyeri, mainzi és frankfurtiak is. Rupprecht és Zsigmond királyok is megerősítették a kölni zsidók privilégiumait.

Később a kölni hercegek intezkedéseire kerültek a zsidó bérletek és a XIII. század közepétől kezdve a zsidóknak adták ki ezeket, hosszú évekre. Érdekes, hogy amint a város fejlődött, bizonyos ellentét merült fel a város és a hercegek között a zsidókat illetően. A hercegek nem hagyták csorbítani a zsidók jogait, ugyanígy, hogy a kölni polgárság is belátta a zsidókkal való békés együttműködés szükségességét és ezért még fegyverviselési jogok is voltak és amikor 1106-ban a várost ostromolták ellenséges csapatok, akkor egy külön kaput kaptak, amelyet zsidó csapatok védtek és el is nevezték Jüdische Pforte-nak. Ott laktak sokáig a Szent Lőrincről elnevezett templom környékén is, a régi római fallal szemben.

1540 körül a városi polgárság központi város-házaja is ott terült el a zsidónegyedben és körülötte laktak a zsidók szépszámmal. Hiteles adatok szerint 1170-ben 48, 1235-ben 50, 1500-ban 60 és 1525-ben 70 házzal rendelkeztek, ami saját birtokuk volt, vagy örökbérletük.

TEMPLOMAIK

Már a XI. században volt saját zsinagógájuk, amelynek ablakain freskók voltak oroszlánok és kigyók képeivel, amely a XII. században vallásos körökben érdekes vitákra adott okot és alkalmat. Volt rituális fürdőjük és itt volt az első európai zsidó kórház. A XII. századból való a zsidó hitközségi épület, a sütőház 1288-ból. A Köln körüli helységekből számos emléket ástak ki és így került né-

bány évvel ezelőtt napvilágra St. Severinben a régi temető maradványai.

A kölni zsidók főtevékenysége a XIV. század óta a kereskedelem. Az uralkodó hercegekkel, kolostorokkal állottak összeköttetésben. Egy fennmaradt irat szerint 1375-ben 27.000 arannyal tartoztak nekik a nemesség és a német lovagok. Erich, a dámai király 1416-ból adósa volt a kölni zsidóknak. Nem is csoda, hogy állandan támadták a kölni zsidókat. A legnagyobb tragédia az volt, amikor 1394-ben „Szentbertalan éjszakán” rendeztek augusztus 23-án és 24-én, amikor az egész hitközséget elpusztították és felgyújtották házaikat, elrabolták értékeiket és eladták ingatlanukat. Az eladásból eredő összegeket felosztották egymás között a püspökség és a város. 1372-ben újra beköltözhetek a zsidók Köln városába, mert a püspök megengedte nekik a letelepülést. 1425-ig 75 önálló zsidó egyszemélyes volt a városban, közöttük volt 2-3 orvos is. Ebben az évben örök időkre elűzték őket a városból. A kiutasítottak nagyrésze Deutz és Mühlheim községekbe utaztak. Kölnben csak átmenetileg és rövid ideig tartózkodhattak. 1425-től 1798-ig nem volt a kölni zsidóknak történelme, mert nem laktak nyugodtan. Deutz volt a kölni rabbik székhelye.

A XIX. ÉS XX. SZÁZADBAN

A francia időkben, 1798-ban kezdtek visszatérni a zsidók Kölnbe, 1806-ban 124 lélek lakott és nem sokban különbözött a többi kisebb hitközségektől. Nagy akadály volt az a dekrétum, amelyet Napoleon adott ki 1808 március 17-én, amely a zsidók polgári jogait erősen megnyirbálta. Előbb a crefeldi, majd a bonni konzisztorium fennhatósága alá tartoztak és csak 1875-ben tudott saját rabbinátusra szert tenni.

A világháború kitöréséig szépen fejlődött a kölni zsidóság és a háromnegyedmilliónyi lakosságból 20.000 volt a zsidók száma, a hitleri időkig.

Az Oppenheim bankház, amely a XIX. század elején költözött Bonn-ból Kölnbe, két generáción át igen értékes szolgáltatásokat végzett a zsidóság javára. Ismert egyénisége volt a kölni zsidóságnak Moses Hess, aki 1812-től 1875-ig élt ott és ott is temették el és Lévy Elkán, aki az új litográfiai eljárásnak úttörője volt. 1861-ben épült a Glockengassei, 1899-ben a Roonstrassei templom. 1870-ben Brüder Eltzbacher egy gyermekkorházat építettek és egy zsidó elmekorházat. Egyideig Köln a cionista világszervezet központja is volt, amikor 1905-ben Herzl Tivadar utódként David Wolfsohn lett a cionista világszervezet elnöke.

A hitleri idők óta folyton rosszabbodott a kölni zsidóság helyzete is. A párisi merénylet utáni szigorú intézkedéseket nagyon érzékenyen érezte meg a kulturában és vagyoniilag jól megalapozott kölni zsidóság. Folyton jobban és jobban üldözik őket, nem kimélik a kölni zsidóságot sem, holott több mint ezer éves történelmi multja van.

A mai érában nincsen kegyelem sem történelmi emlékeknek, sem érzelmeknek. Arra sem gondolnak, hogy ezer éven át mennyit dolgoztak a zsidók a nemesség érdekében. Voltak közben barbár korok, keresztes háborúk, Szentbertalan éjszakák, de ami ma van, az eltörpül a régi borzalmak mellett. S ne feledjük, hogy akkor 50-100 személyről lehetett szó, most pedig tízezerekről. Akkor még primitív életkörülmények között élő zsidókról, akik a szomszéd városig kellett menjenek, ma pedig még más világrészben sem tudnak nyugalomra találni. Minden együttérzésünk azoké a szerencsétlen kölni zsidóké, akik nyugalomban és meglegedésben töltötték az utóbbi évtizedeket, ma pedig a földnélküliség és nyomor országutján tapossák a sarat és nem tudják, hol hajthatják nyugalomra fejüket.

A kölni zsidóság dicsőséges történelme is befe-

jezést nyert s ami most következik, az véresen tragikus lapokra kerül, a zsidó történelem annalesében.

Mit tehet az, aki elvesztette állampolgárságát és nem kap utlevelet?

Nagyon érdekes hivatal kezdte meg a napokban működését Nizzában, az Avenue de Cairaut-on levő Villa Florence-ban. Ennek az érdekes és új intézménynek élén előkelő magasrangú, állampolgársági és utlevélgügyekben rendkívül járatos nem zsidó miniszteriális tisztviselő állanak, akik már természetesen nyugálomban vannak.

Igy többek között: dr. Wilhelm Abegg, a porosz belügyminiszterium volt államtitkára, dr. Robert Kempner, aki ugyancsak a porosz belügyminiszterium rendészeti osztályán volt miniszteri tanácsos, dr. Werner Peiser, szintén magasrangú porosz miniszteriális tisztviselő, végül Kurt Grossman, az emberi jogok ligájának volt németországi főtitkára.

Ezek a férfiak megértették a kor szavát és olyan ötletet vetettek fel, mint régen a genfi Henry Dunant, aki a „genfi konvenció” ötletét valósította meg és a Vörös Kereszt nemzetközi világszervezetet létesítette. Az új intézmény gondolatának felvetői szintén „sebesültek” javáért akarnak dolgozni, de a modern idők ellenségeskedésének sebesülteit, azokat akarják segíteni, akik elvesztették a polgári élet frontjain az állampolgárság nélküli lebegnek az országokban és nem tudják, mihez kezdjenek. A különböző országoknak ezek az elhagyottjai jutnak majd védelemhez az új intézmény által, amely „Magna charta” néven kezdte meg működését.

Mi a célja ennek az intézménynek? Mindenekelőtt meg akarják számlálni országunkint azokat, akiket kivetett az illető állam magából, vagy akikre előbb-utóbb ez a sors vár. Ez a számlálás hozzávetőleges képet fog adni arról, hogy mekkora lehet az a népvándorlási mozgalom, amelyre Európában el lehetünk készülve.

A második lépés: ezeknek az államkülvülieknek képviseltetéséről gondoskodni és megteremteni egy utlevél-helyettesítő intézményt. Ugy képzelik, hogy konzulátusokhoz hasonlóan minden országban legyen képvisellete az állampolgárság és utlevél nélküliek hatalmas és szerencsétlen táborának.

Akit ez az új intézmény érdekel, mert maga is, vagy valakije beletartozik ebbe a kategóriába, két nemzetközi válaszúrlap ellenében írjon a cikk végén jelzett címre és kérjen nyilvántartási lapokat. A számlálólapokat politikai melléktekintet nélkül csak közigazgatási szempontból bírálja felül a nemzetközi bizottság és csak azokat nem veszik fel, akiknek multjában becsületbe-vágó hiányosságok mutatkoznak.

A „senki földjének” szomorú bujdosói és a „senki fiai” ilyenmódon képviselthez jutnak és személyi jogállapot szerint is megszűnik kivetettségük. Az illetékes hatóságokkal folytatott tárgyalások és személyazonosságok megállapítása után érvényes „utlevélhez” jutnak majd az államkülvüliek egyének, akiknek multja tiszta. Politikai jellegű üldözésben részesültek bekerülnek a nyilvántartásba. Örvedetes, hogy ma, amikor csak kegyetlenséget lát a zsidóság magakörül, amikor az üldözöttek, állampolgárságnélküliek jórésze — sajnos — zsidó, akadnak nemesszívű férfiak, akik egy ilyen új és jelentős intézményt hívtak életre. Akiket érdekel, írjanak a következő címre:

„Magna Charta” Nice, (France) Villa Florence Avenue de Cairaut.

Mi lesz veled renegát?

Egy megszünt pesti zsidó lapban nagy cikket írt az egyik zsidó újságíró, amelynek szabadon Hans Fallada nyomán: „Mi lesz veled renegát?” címet adta. Ebben a cikkben előbb vázolja azt a lelki krízist, amelybe azok a zsidók jutottak, akik szivdobogva nézték, ahogy elhagyják a zsidóságot a kikeresztelkedők. Nem hittek ezek a renegátok azoknak, akik folyton azt hirdették, hogy kár elfutni, mert utóléri a sors az embert. Azótán azt írja szószerint:

— Mi lesz veled te tisztviselő, aki egy darab kenyér hiu reményéért oly cinikusan álltal papod elé, hogy bejelentsd hitehagyásodat? Mi lesz veled te orvos, aki a kórházi fix bizonytalan ígéretéért megtagadtad apádat-anyádat, akik éjt-napot egygyléve idő előtt meggörnyedtek, megöszültek, csak félfalatot ettek, hogy összekuporgassák neked tanulmányi költségeidet? És mi lesz veled te közjegyző, aki állásod féltése miatt lemondottál a legszentebb, legmagasztosabb kegyeletről: a mázkir-ról. És mi lesz veled te nagykereskedő, te tőkés, te vállalkozó, aki, hogy vállalataidat még jobban megnagyobbíthasd, nem akartál több jizkadalt mondani apád után és miattad annyit álmatlankodott jóságos, tisztalelkű anyád halálának évfordulóján? És mi lesz veled, te művész, aki elfeledted, megtagadtad Istened?

Mi lesz veletek? Mi lesz veletek most, amikor látnotok kell, hogy hiába minden, mert épen olyan mértékre kerültetek, mint a többiek, akiknek hátat fordítottatok. Ti renegátok még szörnyűbb, még vigasztalanabb sorsra jutottatok, mint mi, akik minden vésszel, bajjal, nyomorusággal szemben hűvek maradtunk a megvetett, ócsárolt, kigunyolt, gyűlölködés forrásává kikiáltott, lenézett zsidóságunkhoz. Szörnyűbb a sorsotok, mint a miénk. Nekünk megmaradt a tudat, hogy hitünkért, zsidóságunkért kell mártíromságot szenvedni, de mi a te hited, renegát? Amelyet megcsufoltál, arcul köptél, megtagadtál? Vagy az, amelynek boldogulásodat hozó erejében most oly keserűen kellett csalódnod? Nekünk van egy második vigaszunk is: a sorsközösség, amelybe sokmillió testvérünkkel együtt kerültünk. Az az erő, amely százazrekkel együtt égfelé kiáltott jajszó gyógyulással biztató zengésében, harsogásában rejlik.

De kivel élsz te sorsközösségben? Kiknek jajszavával fonódik egybe keserű panaszod, hogy felhatolhasson az Ég kapujáig?

Végül ezzel fejezi be a cikket: — Gyere vissza testvér. Nagyon vékony és nagyon fekete az a kenyér, ami most nálunk vár. És ha az sem lesz és menni kell, megfogjuk a te kezedet is, hogy az új uton mi vezessünk. Gyere vissza testvér!

Mi nem azt mondjuk, amit a pesti író. Mi azt tehetjük még hozzá, akár akarod, akár nem, vissza kell gyere „testvér”, aki a legsúlyosabb napokban hagyta el testvéreit, barátait, szüleit. Áruló vagy „testvér”, aki megérdemelted sorsodat. Mert ha véletlenül a zsidó törvény toleránsabb

lenne Magyarországon, akkor a „testvér” nevetve és kárörvendve nézné a tulsóparton senyvedőket. Mit tett a pesti gazdag „testvér”? Nem azt mondta, hogy kétszeresen fizetek titokban hitközségi adót ezután, ha elhagyom a sorsközösséget, hanem legelőször ezt a „fölsőleges kiadást” szüntette be. Epen emiatt súlyos anyagi helyzetbe kerültek a hitközségek és nagyszerű intézmé-

A nagyváradi orth. hitközség közgyűlése

Január 22-én, vasárnap délután közgyűlésre gyűlt össze a nagyváradi ortodox zsidó hitközség képviselőtestülete. A közgyűlés iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg.

Ullman István elnök nyitotta meg és mindenekelőtt kegyeletes szavakkal emlékezett meg a nemrégiben elhunyt Spitzer Izrael képviselőtestületi tag haláláról, aki szerény, dolgozó tagja volt a zsidó társadalomnak. Ezután részletesen kifejtette az elnök azt a tragikus összeomlást, amelybe a zsidóság nagyrésze került az elmúlt év folyamán. A jövő sem kecsegtet sok reménnyel és legfőbb ideje annak, hogy a zsidóság összefogjon. — Majd rátér Ullman István elnök a közgyűlés tárgysorozatára, amelynek három főbb pontja van. Első: a palesztinai támogatás kérdése, második: a költségvetés, harmadik: a hitközségi alkalmazottak nyugdíjintézetének létesítése.

Ullman István elnök két beadványt olvas fel. Az egyiket harmincöt képviselőtestületi tag adott be, amelyben azt kéri, hogy a templomokban ezentul lehessen adakozni a palesztinai alapokra. A beadványhoz először Nussbaum Sámuel szól hozzá, aki kifejti, hogy most, amikor Palesztina kapui minden zsidó számára a menekülést jelentik a középeurópai országokból, minden erővel támogatni kell az országépítést. A hitközség vezetőségi tagjai közül többen szólnak hozzá a kérdéshez. Vannak, akiknek vallási aggályai vannak az irányban, hogy ezekre a palesztinai alapokra a templomokban adakozzanak. Végül az elnök lezárta a vitát és szavazásra teszi fel a kérdést. A szavazás eredménye az volt, hogy 29-en szavaztak az Alapokon kívüli támogatás mellett és 27-en az Alapok mellett.

Ezzel kapcsolatosan bejelentette az elnök, hogy a hitközség 100.000 leit szavaz meg a költségvetéséből, amelyet a zsidó ország építés céljaira szán. Ezután felolvassa az ujcionista szervezet beadványát, amely azt proponálja, hogy adjon a hitközség tiz-tizenöt általa kiválasztott zsidó fiatalembernek utiköltséget arra, hogy mielőbb Palesztinába jussanak.

Kedden, 24-én délután 4 órakor folytatólagosan foglalkozott a közgyűlés a tárgysorozat pontjaival. Kesztenbaum Miksa felszólalása szerint, bár nem tagja az ujcionista szervezetnek, mégis legjobbnak látja, ha a hitközség harminc napon belül kiutalja a megszavazott összeget annak a tiz-tizenöt zsidó ifjunak, akiket Palesztinába juttat ki az ujcionista szervezet. A közgyűlés elvben elfogadja az indítványt és mivel a hitközség anyagi helyzete nem engedi meg az összegnek egyszerre való kiutalását, szuccesive valósítják meg ezt a programot. Nussbaum Sámuel felszólalása után Ullman István előterjeszti az 1939. évi költségvetést, amelyet többek hozzászólása után egyhangulag elfogadnak. A tisztviselők nyugdíjintézetének

nyelik fölé komor felhők tornyosultak. Tehát rossz „testvér” volt, gonosz és önző. Most, hogy így nézünk ki, mi innen azt mondjuk: maradj ott „testvér”, ahová kíváncskoztál. Rájöttek arra, hogy rossz voltál zsidónak, ezért rossz vagy „keresztény”-nek is. Kényelmes és áruló voltál. Isten veled testvér! Menj a magad utadon, ne keresztezd a zsidóság utját. Egyedül, vagy csak kevesekkel akartál járni a kényelmes mellékösvényen, mert azt hitted, napsugaras térre vezet, nem pedig sötét zsakuccába... A pesti „testvér” hívhat, lehet, hogy ő úgy érzi, mi pedig azt mondjuk: maradj testvér, maradj ott, ahova vágyódtál, a kínos bizonytalanságba...

létesítését is elfogadják elvben és a részletek kidolgozására bizottságot küldenek ki.

A nagy érdeklődést kiváltó közgyűlést Ullman István a késő esti órákban fejezi be elnöki zárószavaival.

Segítség!

Az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie részét abból a segélyakcióból, amely megindult a németországi menekültek érdekében. Sokan a szerencsétlen üldözött zsidók közül erre felé is eljutottak, hogy innen továbbmenjenek végleges letelepedési helyük felé. Ezek a boldogtalan, hazátlan emberek, akik ruha és élelem nélkül jutottak ide, sürgős támogatásra szorulnak. Élelmezni és felruházni kell őket. Gondoskodni kell továbbutazásuk lehetőségéről. Meg kell mozduljon a legközönyösebb zsidó szív és adni kell, adni sokat és azonnal.

Tekintettel a rendkívül fontos és nemes célra, felkérjük lapunk olvasóit, hogy juttassák el pénzbeli, vagy természetbeni adományukat minden város hitközségeihez, vagy lapunk kiadóhivatalához, Oradea, Str. Miron Pompiliu 8, Telefon 24-40), amely szívesen továbbítja azt a kellő helyre a legjobban rászorultaknak. (Ha nagyváradiak, úgy telefonon is beszólhatnak és elmegy az adományokért a segélybizottság megbízottja.)

UJABBAN A KÖVETKEZŐ ADOMÁNYOK ÉRKEZTEK SZERKESZTŐSÉGÜNKBÉ: Becski Miklós gyűjtése Tamaia 355 lei (adakozták: Lázár Márton 100, Becski Miklós 100, Herman Zoltán Sarbi 100, Benedek Bertalan Sarbi 30, Berger Salamon 20), Katz Sándor gyűjtése Biharpüspöki 1610 lei (adakozták Katz Sándor elnök 500, Katz József 200, Katz Pál 200, Popper Márton 200, Stern József és fiai 170, Schwarz Elek 50, Weisz Sándor 20, Klein Sámuel 20, Klein Benő 50, Klein Jenő 50, Wolvovits Sámuel és fia 120, Klein Miksa 30), Idb. Illés Jenő Feketebátor 100, Hübschmann Lipót Feketebátor 50, Eddigi gyűjtésünk: 25.170, összesen: 27.285 lei.

— ROTSCHILD BÁRÓNÓ ELNÖKLETEVEL SEGÉLYBIZOTTSÁG ALAKULT A KÖZÉPEURÓPAI ZSIDÓ GYERMEKEK SEGÉLYEZÉSÉRE. Rotschild bárónó elnökletével bizottság alakult Párisban, amely a németországi és középeurópai zsidó gyermekek segélyezését tűzte ki feladatául és amely behatóan fog foglalkozni a menekült gyermekek Franciaországba való beutazásának és elhelyezésének kérdésével.

**Autóvilágítás,
mágnesek, dinamó
és akkumulátorok
szakszerű javítása**

Kontesz Eugen

Timișoara IV., strada Fröbl 61.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Közélet

— Dr ADORJÁN ÁRMIN EMLÉKEZETE. A napokban mult egy esztendeje, hogy váratlan-hirtelen meghalt dr Adorján Ármin, az Erdély-Bánáti Nyugati szertartású Hitközségek Szövetségének elnöke. A kegyelet és megemlékezés napja volt január 22-ike, amikor is felavatták a váradi zsidó temetőben dr Adorján Ármin emlékének szentelt síremléket a család, rokonok és tisztelők nagy sokaságának jelenlétében. A sirkoavató beszédet dr Schönfeld Miklós rabbi mondotta, aki megemlékezésében visszapillantást vetett dr Adorján Ármin közéleti szereplésére és kiemelte hervadhatatlan érdemeit a zsidóságnak tett szolgálatairól. Nagy ember volt, ki a jónak, szépnak harcosa volt, ideális férfiú, aki közéleti szereplésében a szó, mint a toll harcában is mindenkor az igazság, becsületesség és önzetlenség mintaképe volt. Elmulása felett érzett fájdalomokat enyhítik e nagy ember alkotásai, amelyek örökké élni fognak és hirdetik létrehozójuk és megalapítójuk nagy nevét. Este a ma irvima keretében pedig a templomban rekviemet tartottak a nagy halott emlékének felidézésével, mely alkalommal szintén dr Schönfeld Miklós rabbi mondott mélyen szántó, gondolatokban gazdag emlékbeszédet. A gyászünepélyt a megboldogult által alapított zsidó árvaház növendékei által mondott kaddis imával fejezték be.

— A KOLOZSVARI MIZRACHI reorganizációs közgyűlést élénk érdeklődés mellett tartotta meg. Dr Glasner Izsák megnyitó beszédében életette az Uralkodót. Ezután kegyeletes szavakkal emlékezett meg R. Móse Smül Glasnerről zcl. aki husz évvel ezelőtt Kolozsváron bontotta ki a vallásos cionizmus zászlóját. Gottlieb József, a Zs. N. Sz. helyicsoportjának elnöke üdvözölte a közgyűlést, majd Kesztenbaum Miksa (Nagyvárad) a Mizrachi központ üdvözlését tolmácsolta. Dr Márton Lajos a KKL. és Kh. alapok üdvözlését hozta. Fischel Halpert a vallásos zsidó ifjúság útjáról beszélt, majd Juszt Móse a B. H. H. elnöki minőségében üdvözli a közgyűlést és a KKL. Machleket Charedim fontosságára hívta fel a figyelmet. Hecht Jicchak az Erecjisraeli K. H. központ kiüldöttje hatásos beszéde után Dávid Aron a Poale Hadati nevében mond köszöntő szavakat. Léb Vilmos a mizrachi ifjúság üdvözlését tolmácsolja és Klein Elijahu rabbi lelkesítő beszédet intéz a jelenlevőkhez.

— SIKERÜLT NAGYGYŰLEST TARTOTT AZ UJCIONISTA SZERVEZET NAGYVÁRADON. Zsufolásig megtelt a volt Modern színház helyisége vasárnap délután hat órakor az ujcionisták által hirdetett nagygyűlésen. Résztvett a gyűlésen dr Grau Kurt jeruzsálemi egyetemi tanár is, aki az ujcionista szervezet elnöksége meghívásának készséggel tett eleget. Spitzer Jenő románul vezette be a nagygyűlést, utána Leitner Zoltán, az ujcionista szervezet erdélyrészi elnöke üdvözölte az illusztris vendéget, valamint a megjelent ezeröttszáz főnyi közönséget. Az elnök nagyszerű beszédében — amelyet sokszor szakított félbe tapsvihar — részletesen ismertette a mai palesztinai helyzetet, amely lehetővé teszi, hogy sok zsidó befogadjon. Ezután felkérte dr Kurt Grau egyetemi tanárt, hogy tartsa meg ismertető előadását. A professzor az 1925-ben létesült egyetem 13 éves működését ismertette, majd a jelenlegi palesztinai helyzetre tért ki. A professzor előadását a közönség lelkesen megtapsolta. Farkas Ferenc arról a 720 betar ifjúról beszélt, akik a napokban átutaztak az

Jaj! hogy fáj a válam!

Ha a hűgysav tulságosan felhalmozódik a szervezetben, kristályokat képez, amelyek, szurják az ízületeket, és olyan súlyos fájdalmakat okoznak, hogy tönkreteszik az ember közérzetét, sőt súlyos háttással lehetnek magára a szivvre is. A hűgysav sohase szabad stagnáljon a szervezetben. Sajnos azonban az ülő-életmód, kimerültség, megerőltető munka mindmegannyi akadálya a hűgysav rendszeres kiválasztásának és eltávolításának, tehát egy komoly kezelést kell igénybe vennünk, hogy fejlődése arányában megszabadulhassunk a hűgysavtól. Ezt nagyon egyszerű módon elérhetjük az Urodonal rendszeres használata által.

Az Urodonalt — amióta csak létezik — hírneves orvosok rendelik és ajánlják, mert biztos és állandó hatása közismert. Szedjen minden nap egy kanálkával egy kevés vízben... ez egyszerű, kényelmes és feltétlenül hatásos.

URODONAL

megakadályozza a hűgysav felhalmozódását

Kapható: gyógyszerterákbán és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY, MEGBIZHATÓ MÁRKA

országban, akik az ujcionista szervezet neveltjei. Diamant Elemér a bucarestii központ üdvözlését tolmácsolta és a zsidó kivándorlás jelenlegi módozatait ismertette. Leitner Zoltán elnök megköszönte az előadók részvételét és a közönség lelkeségét s elismerését. A himnusz eléneklésével ért véget a sikerült nagygyűlés.

— A CSEHORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK LEGFELSŐBB TANÁCSANAK UJ VEZETŐSÉGE. A csehországi és morvaszleziai zsidó hitközségek legfelsőbb tanácsa új vezetőséget választott. Elnökévé újból dr Josef Poppert választották meg, a vezetőségnek ezenkívül négy cionista és négy asszimiláns cseh zsidó tagja van. A cionisták között van dr Paul März, a csehszlovákiai cionista központi szövetség elnöke.

— TISO MINISZTERELNÖK A ZSIDÓKÉRDÉSÉRŐL. Dr Tiso szlovák miniszterelnök egy sajtókonferencián többek között kijelentette, hogy a zsidókérdés egyike a legfontosabb állami problémáknak, amelyet csak faji alapon lehet megoldani. A földreformról, iskolaügyről és az új választójogról szóló törvények megszavazása után a zsidókérdés törvényes megoldása fog sorra kerülni.

— RUSZINSZKÓ ZSIDÓ LAKOSSÁGA. (Chust). A Volosin kormány legújabb statisztikája szerint, a megmaradt Ruszinszkonak 550.000 lakosa van, amelyből 66.000 a zsidó, tehát a lakosság 13%-a. Volosin miniszterelnök egy nála járt zsidó küldöttség előtt kijelentette, hogy a „tisztességes és vallásos zsidókat éppen annyira becsüli, mint a többi polgárokat." Ruszinszkóban és Szlovenszkóban betiltották a Zsidó Párt működését, helyette zsidó iroda alakult. Csehországban megmaradt a Zsidó Párt.

— RÉSZLETEK WEISZ FÜLÖP MUNKÁCSI MÁRTIR HALÁLÁVAL KAPCSOLATBAN. Munkácsról jelenti tudósítónk, hogy Weisz Fülöp 19 éves oroszvégi fiú, (kiről legutóbb glosszában emlékeztünk meg) a gyászos emlékü napon, január 6-án, vízért ment a szomszédba, egyik kezében vizes korsót tartott, másik kezét a nagy hideg miatt zsebében tartotta. Kohutics volt munkácsi cseh csendőr ráordított ilyen szavakkal: „te nem fogsz kémkedni" és három golyót röpí-

tett testébe, amelyektől a szerencsétlen fiú holtan rogyott össze. Így halt mártirhalált ez a szerencsétlen zsidó fiú, olyan összeütközésben, amelynek csak halottja lehet zsidó, de elismerést sehonnán sem várhat.

— ELJEGYZÉS. Grosz Ilonka (Domanești) és Svéd Lajos (Satu-Mare) jegyesek. (M. k. é. h.)

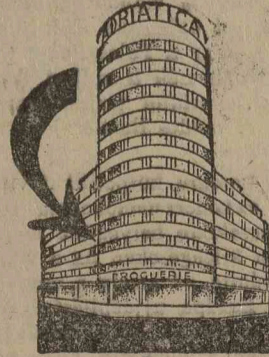
— Menekült tragédiák a belga-német határon. A belga-német határon, különösen a fagyos téli éjszakákon borzalmas tragédiák játszódnak le. Az elmúlt héten az egyik éjszaka Bütkenbach állomás közelében egy német menekült csoport átlépte a belga határt. Az egyik menekült, az ötven éves Hirsch Meller, a kiállott fardalmak és dermesztő hideg következtében annyira elvesztette erejét, hogy összeesett és röviddel azután szívszélhűdésben meghalt. A csoportnak egy másik tagja, egy Berger Frida nevű bécsi asszony szintén elvesztette eszméletét a kegyetlen hidegben.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘT

Académiei 1 colț cu Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszerkeket és kozmetika cikkekét. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt árai miatt vételeköttelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

gyógyszerész

DROGUERIA CARAIMAN

Hét-ről-hét-re

Jeruzsálem. — Ujult erővel fellángoltak a harcok a felkelők és az angol rendfenntartó csapatok között. Safed közelében egy páncélos rendőrautót megtámadtak a terroristák. Uvadifara mellett egy angol katonai járőr megütközött egy felkelő csapattal, amelynek során egy angol tiszt súlyosan megsebesült. Kiriat Anavim város zsidónegyedét megrohanták a felkelők és több házat felgyújtottak. Jaffában egy arabot meggyilkoltak a terroristák és a segítségére siető katonai járőrt fegyvertázzal fogadták. Az összeütközések során egy arab terroristát lelőttek. — Palesztinában új héber hetilap jelenik meg „Lagolah” címmel. Az új hetilapot a „Davar” munkáslap adja ki.

Tel-Aviv. — A Basarabia és Transilvania nevű román hajók, amelyek eddig havonta csak egyszer kötöttek ki Tel-Avivban, január óta hetenként kötnek ki a tel-avivi kikötőben. Ugyancsak rendszeres járatot bonyolít le a Dacia és Romania nevű hajó is — Jelenleg három ezer orvosnak van működési engedélye Palesztinában. Ezeknek az orvosoknak nagyrésze zsidó. Több ezer volt német és osztrák zsidó orvos más foglalkozási ágra tért át Palesztinában. — Január 12-én Tel-Aviv kikötőjébe 154 tagból álló bécsi zsidó fiú és leány lépett partra. A gyermekeket azonnal elosztották a különböző kvucák és kibucok között. — Haining tábornok, a palesztinai csapatok parancsnoka és Keith Roah, Jeruzsálem kormányzója levelet intéztek harminc zsidó rendőrhöz, amelyben elismerésüket fejezik ki ama bátorság fölött, amelyet zsidó segédrendőrök január 3-ikán lezajlott 9 órán át tartó harcban tanúsítottak.

Budapest. A budapesti zsidó hitközségben nagyszabású segélyakciója keretében gazdasági hitel- és takarékszövetkezet alakult, amely feladatául tűzte ki az egzisztenciális nehézségekkel küzdő középosztály pénzügyi támogatását, új egzisztenciális alapításában. A pesti hitközség jómódu tagjait felszólították, hogy részvények jegyzésével teremtsék meg az új intézmény anyagi alapjait.

Athén. — Dr. Israel Auerbach, a Jewish Agency és a Keren Hajjeszod Görögországba küldött fődelegátusa kihallgatáson jelent meg Nicoloudis görög sajtóminiszternél, aki kijelentette, hogy a görög kormány meleg szimpátiát tanúsít a görögországi zsidóság és a cionista mozgalom iránt. Dr. Auerbach kijelentette a miniszternek, hogy a zsidó nép hálás Görögországnak a zsidók iránt tanúsított magatartásáért és hangsúlyozta a kulturális és tengerészeti kapcsolatokat, valamint a kereskedelmi forgalom fokozásának szükségességét Palesztina és Görögország között. A miniszter azt válaszolta, hogy a görög kormány azt kívánja a zsidó népnek, hogy siker koronázza palesztinai országépítő zsidó munkáját.

Genf. — A népszövetségi tanács ülésén Buttler angol megbízott kormányának nevében bejelentette, hogy Anglia most már véglegesen lemondott Palesztina felosztásának tervéről s a zsidó és arab érdekek egyeztetésével kísérli meg nyugalmi állapotot teremteni Palesztinában. Evégből összehívta a Palesztina-értekezletet, amelyen a zsidó és arab vezetőférfiak egyaránt megjelennek. Szükségessé vált tartotta végül Buttler, hogy a mandátum-bizottságot a tanács rendszeres májusi üléséig elvitt rendkívüli ülésre hívják össze, hogy a Palesztina-értekezlet eredményével foglalkozhassék a májusi tanácsülés elé jelentést, vagy javaslatot terjeszthessen a kérdéssel kapcsolatban. A tanács Buttler javaslatát elfogadta.

Páris. — A francia kamara külpolitikai vitájában Henry de Kerillis, az ismert nacionalista újságíró és politikus éles szavakban bélyegezte meg a németországi antiszemita kilengéseket. Az a Németország teszi ezt, — mondotta, — amely a müncheni egyezmény szellemében Európa ujjaépítésére volna hivatott. Nem lehet ezt a kérdést Németország belügyének tekinteni. Ezután kijelentette, hogy mély csalódást jelent számára az a tény, hogy a pápa, az angol és amerikai miniszterek bátor állásfoglalása után a francia külügyminiszter nem tartotta szükségesnek, hogy kifejezést adjon Franciaország „nemes és emberies hangjának”.

Varsó. — Varsóban új zsidó polgári párt alakult a napokban, amely „Lengyel zsidók uniója” nevet vette fel. A párt alapítói asszimiláns politikusok.

— NAHUM GOLDMANN TARGYALASAI A NÉPSZÖVETSÉG MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁVAL. Sir Herbert Emerson, a Népszövetség menekültügyi főbiztosa, hosszú tárgyalást folytatott dr. Nahum Goldmannal. Sir Herbert mindenekelőtt megpáfolta azokat a híreket, melyek szerint a csehszlovák kormány ki akarná utasítani a csehszlovákia területén élő 15 ezer németországi és ausztriai menekültet. Ezen emigrációs kérdését azonban sürgősen meg kell oldani. Sir Herbert arra kérte a zsidó szervezeteket, hogy legyenek segítségére ennek az ügynek a rendezésében. Dr. Goldmann Karl Burckhardt professzorral, a Népszövetség danzigi főbiztosával, valamint a francia népszövetségi delegációval is tárgyalt a danzigi és a romániai zsidók helyzetéről. A Népszövetséghez akreditált újságírók előtt dr. Goldmann nagyszabású exposé-t tartott a közép- és keleteurópai zsidóság tragikus helyzetéről.

— **Lengyelország meg akar fosztani állampolgárságától 15 ezer Németországban élő lengyel zsidót?** A lengyel állampolgársági revíziós törvény keresztülvitele következtében az elmúlt héten több, mint ezer Németországban élő lengyel zsidó vesztette el állampolgárságát és vált így hontalanná. Zsidó körök attól tartanak, hogy a Lengyelország által fozsított kivándorlási akció 13—15 ezer Németországban élő lengyel zsidót fog megfosztani állampolgárságától. Németországban ma már nem több, mint 15—18 ezer lengyel zsidó él, miután az elmúlt év októberében, mint utólag kiderült lengyel hivatalos jelentésből is, nem 15 ezer, mint ahogy eredetileg hitték, hanem közel 25 ezer lengyel zsidót toloncoltak a lengyel határra, így a Németországban élő lengyel zsidóknak 80 százaléka vált hontalanná.

— **Száz németországi zsidó árva Svájcban.** Mint ismeretes, a svájci kormány háromszáz németországi zsidó árvának adott beutazási engedélyt. Az első csoport, száz gyermekkel, a napokban érkezett meg. Főleg a frankfurti árvaiskola növendékeiről van szó. A gyermekeket a svájci kiképzés után Amerikába fogják kivándoroltatni. — Ugyanekkor Hágából jelentik, hogy a hollandiai menekültügyi táborba szállított németországi gyermekek közül huszan difteritisben megbetegedtek.

— **ELJEGYZÉS.** Goldstein Lenke (Homorog) és Grünwald Imre (Oradea), a romániai Makkabi országos tennisz bajnoka, jegyesek. (Minden külön értesítés helvett).

— **Amerikában nincs vallási vagy faji megkülönböztetés.** (Washington). A szenátus jogi bizottságának ülésén Borah szenátor szót emelt ama nézet ellen, hogy Felix Frankfurter professzornak a legfelsőbb törvényszékbe való meghívása az amerikai antizemitizmus megerősödését jelenthetné. Kormányzatunknak — mondta Borah szenátor — az az elve, hogy bármelyik állampolgár felekezeti, vagy fajra való különbség nélkül akármilyen hivatalos állást betölthet.

— **WEGDWOOD EZREDES 67 MENEKÜLTNEK ADOTT SZALLAST A SAJÁT HÁZÁBAN.** (London). Nagy feltűnést keltett Wegdwood ezredesnek, a híres zsidóbarát angol főurnak és képviselőnek nemes tette, aki saját házában adott menedéket 67 osztrák és német menekültnek, akiket mindennel ő lát el. (Sok zsidó példát vehetne a keresztény angol ezredesről!) Férfiak, nők és gyermekek vannak közöttük, 6 évestől 70 éves korig. Maguk a menekültek sem tudták napokig, hogy kinek a vendégszeretetét élvezik. Wegdwood ezredes cselekedete az angol közvéleményben is mély benyomást keltett.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

AKTUALIS MESE

A tehén, a kutya és a kecske annyit hallottak már mesélni a totális államokról, hogy elhatározták, hogy ők is megnézik maguknak.

Először a tehén utazott oda, de pár hét múlva már visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Eh, szörnyű ország — mondta a tehén — alighogy odaérkeztem, nekem estek, mindenki engem akart megfajni.

Ezután a kutya utazott el, de pár hét múlva ő is visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Eh, szörnyű ország, — mondta a kutya — ki sem nyithattam a számat, mert ott csak egy kutyának szabad ugatni.

Harmadiknak elment a kecske is, de már másnap visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Be se engedtek — mondta a kecske.

— Miért?

— Mert szakállam van.

OROM

Egy vendég leül egy kóser étterembe és megébred. Ebédután magához inti a tulajdonost és azt mondja neki:

— Uram, magának rémes pincérei vannak.

— Igazán — mondja a tulajdonos boldogan — ennek nagyon örövendek.

— Mit örövend maga ennek?

— Hogy végre akadt egy vendég, aki nem az ételekre panaszkodik.

FÉLREERTÉS

Reb Smül villamosbaleset áldozata lett, kezét lábát összetörte. A kórházi orvos egyik nap bejön hozzá és megkérdi, hogy van?

— Na, szo, szo, lá, lá.

— Na hálstennek. Hány éves maga?

— Negyvenhat.

— Nős?

— Igen.

— Na és hogy történt a szerencsétlenség?

— Ugy, hogy én náluk laktam és egy szép napon muszáj volt elvennem.

MAX LIEBERMAN HUMORA

A Tel-Avivban megjelenő egyik héber napilap közli a nagy művész halálának évfordulója alkalmából a következő kedves apróságokat:

— Ha valakitől „Lieberman-élel” hallok — mondta a mester — először végighallgatom, ha jól csattan, akkor elismerem, hogytőlem való, ha nem, akkor egyszerűen letagadom.

Egyszer szóba került egy béna művész, aki egyik kezével csodálatosan tudott játszani. Mire Max Lieberman megjegyezte:

— Mi van ezen csodáltnivaló? Én sokszor hallottam asszonyokat énekelni, akiknek semmi hangjuk sem volt.

Lieberman egyszer portrét festett Sauerbruck orvosprofesszorral, aki sokat szerepelt Hindenburg betegségével kapcsolatban. A mester megígérte, hogy három ülés alatt elkészül a képpel. De már a hetedik ülésnél tartottak s a portré még mindig nem lett kész. A professzor türelmetlenkedett. Mire Lieberman így szólt:

— Ha Ön téved az Ön művészetében, professzor ur, akkor az illető elköltözik a világból és senki sem szól róla többet egy szót se. De ha én tévedek művészetemben, az én tévedésem ott fog lógni a falon évszázadokon át.

*

Mikor kitört Németországban a faji örület, egy nagy műkritikus meglátogatta Liebermannt és vigasztalni kezdte, hogy a művész személye működésével és műveivel egymaga nagy megnyugtató és német zsidóságnak ezekben az örült időkben. Max Lieberman így felelt:

— Tudod barátom, mihez hasonló ez? Egy halálhoz, aki meghalni készül és meghült és náthát kapott és orvost hívat, hogy gyógyítsa meg a náthától...